

Kniha roku Sardenu 2022

1. místo (6 hlasů + zmínka)

Tomáš Němec: *Život válečnicka* (Mystery Press)

Pro knihu hlasovali: Martin Bečvář, Wojta Běhounek, Monika Slíva Dvořáková, Michaela Merglová, Eliška Mostecká, Martin F. Stručovský. Zmínka: Jana Jůzlová

Pro knihu hlasovali: Stanislav Juhaňák, Ondřej Šeřík, Jan Vaněk jr.

Kazuo Ishiguro: *Klára a Slunce* (Argo, překlad Alena Dvořáková)
Pro knihu hlasovali: Roman Bílek, Jan Křeček, Michaela Merglová

2.-3. místo (4 hlasy)

Zuzana Hartmanová: *Krasy apokalypsy 03 – Bouřný úsvit* (Host)

Pro knihu hlasovaly: Amberylka, Monika Slíva Dvořáková, Renata Heitelová, Jana Jůzlová

Livia Llewellyn: *Ta, co jde první* (Medusa, překlad Roman Tilcer)
Pro knihu hlasovali: Roman Bílek, Jozefa Pevčíková, Jan Křeček

Kristýna Sněgoňová: *Města 03 – Svět v bouři* (Epocha)

Pro knihu hlasovali: Renata Heitelová, Michaela Merglová, Madla Pospíšilová Karasová, Václav Rác

James Tiptree, Jr.: *Žena, kterou muži neviděli* (Argo, překlad Viktor Janiš a Richard Podany)

Pro knihu hlasovali: Jozefa Pevčíková, Zdeněk Rampas, Jan Vaněk jr.

4. místo (3 hlasy + 3 zmínky)

Ursula K. Le Guinová: *Velká kniha Zeměmoří. Svazek první* (Argo/Triton, překlad Petr Kotrle, Irena Příbylová, Olga Macháčová). Pro knihu hlasovali: Petra Diestlerová, Jozefa Pevčíková, Martin F. Stručovský.

Zmínky: Martin Bečvář, Stanislav Juhaňák, Monika Jupová

10.-12. místo (2 hlasy + zmínka)

P. Djelí Clark: *Vládce džinů* (Host, překlad Jakub Němeček)

Pro knihu hlasovali: Wojta Běhounek, Petra Diestlerová
Zmínka: Jan Křeček

5. místo (3 hlasy + zmínka)

Adrian Tchaikovsky: *Architekti 01 – Střepy Země* (Planeta9/ Triton, překlad Milan Pohl)

Pro knihu hlasovali: Zuzana Hartmannová, Václav Rác, Erik Slívka. Zmínka: Stanislav Juhaňák

TJ Klune: *Dům v blankytně modrém moři* (Fantom Print/conQuer, překlad Kateřina Niklová)

Pro knihu hlasovaly: Eylonwai, Tereza Kadečková
Zmínka: Zuzana Hartmannová

6.-9. místo (3 hlasy)

Iain M. Banks: *Kultura 03 – K čemu jsou zbraně* (Planeta9, překlad Michael Talián)

Ludmila Svozilová: *Zemři, Kaine: Svatyně* (Golden Dog)

Pro knihu hlasovaly: Veronika Fiedlerová, Madla Pospíšilová Karasová

Zmínka: Martin Bečvář

pokračování na str. 11

OBSAH

Kniha roku Sardenu 2022

Čtenářův průvodce po Interkomu

Předplatné i doplatné na 2023

Hvězdný bulvár

J. Olša, Jr.: Miloslav J. Breuer

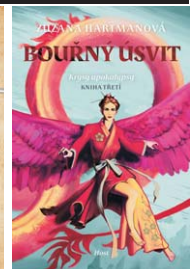
Mistrovství světa a Velký vezír

Zápisník smrti

Umění, nebo propaganda?

Jak být konzervativce

1	Emil Hruška o králi braku Jelínkovi	15
2	Nejlepší výlet za dinosaury	19
2	Petr Pan	20
3	Časem s vědou – duben	22
6	KPZ 2000	23
7	Dopady bájně trilokace v PAF	24
8	Příčiny Foglarovy popularity	26
9	Angažovanost potřeť a naposled	27
12	Parazitická mysl	28

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Dnešní článek Petra Svoreně, jr. začíná otázkou: „Může vůbec existovat konzervativní umění?“ Asi bude dobré si nejprve říci, co znamená slovo „konzervativní“ a „Jak být konzervativce“. A kdo nám to může lépe vysvětlit než Roger Scruton přechtený a probádaný Jirkou Gruntem. S daným tématem trochu souvisí i upoutávka knihy Parazitická mysl na poslední straně a stať Ondřeje Neffa o angažovanosti o stranu dřív.

Začínáme ale výsledky ankety Kniha roku, kterou pořádá, tuším už devět let, server Sarden. Na poslední straně pak najdete nominace Litery za fantastiku a možná najdete i místo pro laudátia nominovaných děl.

Pro mimořádně krátkém Bulváru, který by se dal charakterizovat jako únorová nuda v Praze, musí vedle už zmíněných článků nutně, abychom naplnili všechny strany, následovat spousta jiného textu.

Jára Mikovec jako první přečetl a recenzoval zajímavou knihu o muži pozoruhodného osudu Miloslavu Breuerovi, více na straně 6.

Ivo Fencel recenzuje knihu Emila Hrušky o Breuerově současníku, o šestnáct let mladším Slávovi Jelínkovi, králi českého braku. Ovšem, jak napsal Ivan Adamovič: „Nikdo neumí popsat otočení klíče v zámku zábavněji než autor ‚brakové‘ literatury Václav Sláva Jelínek: ‚Klíč zarachotil v zámku, jako by kdosi vylamoval zuby staré lebce. Otáčel se a bylo možno říci, že se bořil do mazu té úzké klíčové pošvy. Ztopořoval se, protrhávaje velké množství neznámých překážek.‘“ (časopis Host, březen)

Richard Klíčnick nám poskytl recenze dvou knih z oblasti umění malířského, Nejlepší výlet za dinosaury o první (ze tří) knize paleoartů Zdeňka Buriana a z opačného pólu o komiksovém zpracování *Petra Pana* po francouzsku, tedy poněkud úchylném.

Mirka Dvořáková v článku o trilokaci v PAF vysvětluje a napravuje jeden omyl v minulém čísle IK.

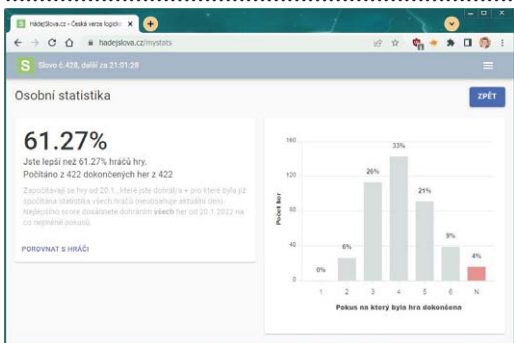
Zdeněk Rampas

Předplatné i doplatné na 2023

Platit lze přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR použijte číslo konta: 2700397108/2010 a pro platbu ze SR IBAN: SK89 8330 0000 0027 0039 7108 (platbu zadejte jako vnitrostátní převod). Stále 400 Kč (respektive 17 euro, nebo podle momentálního kurzu), pokud si nejste jisti, jak na tom jste, napište mi. ZR

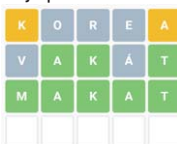
PS: omlouvám se, pokud někdy nezanesu platbu včas, zvláště pokud je předplatné posláno pomocí České pošty, je často identifikace plátce možná jen díky prezidentským superschopnostem, jako třeba v případě té na následující řádce:

pošta 201610 17.03.2023 č 2003TON*ÁŠPAPOU JEKPRĚPPLMTNÍ INTERKOMZ03

HadejSlova.cz

Uhodni slovo na 6 pokusů. Po každém pokusu se písmenko obarví barvou podle toho jak daleko byl tvůj tip od uhodnutí slova.

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 4/2023 (364)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

http://interkom.vecnost.cz

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka

Kristýna Benediktová

Redakční kruh

Franta Houdek, Jan Vaněk jr.

a Michaela

Autoři tohoto čísla

Ivan Adamovič, Mirka Dvořáková, Ivo Fencel, Filip Gotfrid, Jiří Grunt, František Houdek, Richard Klíčnick, Jan Křeček, Jára Mikovec, Ondřej Neff, Marie Pospíšilová, Jelena Lenka Příplatová, Zdeněk Rampas, Petr Svoreň, jr., Martin Weiss

Fotografie

Lucie Lukačovičová

Sponzoři tohoto čísla

Jiří Doležal, Jiří Grunt, Petr Habala, Jan Haberle, Dalibor Čáp, Daniela Kovářová, nakl. Epocha

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla

byla dne 26. 3. 2023

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Po Praze se opět pohybují falešní řemeslníci. Jak poznat ty skutečné? Stačí jednoduchá finta: Když uvidí váš kotel, trubky, zámek, sporák, dřež, prostě cokoliv, na co ho zavoláte, a neřekne větu: „Ty krávo, to je síla, kdo vám to dělal?“, nejedná se o pravého řemeslníka...

SKRPO

Fotky ze svatby zveřejňuje skoro každý. Ale z rozvodu nikdo. Přitom je ta radost stejná, ne-li větší.

SKRPO9

U homeopatik je třeba dbát hlavně na pečlivé užívání přesně podle předpisu. Kdybyste si jednou zapomněli své homeopatikum vzít, hrozí předávkování.

JYRKA

Skutečná výhra v soutěži Miss. Stát se druhou manželkou Ramzana Kadyrova. Ne jako u nás, pronájem bytu v Letňanech na jeden rok a pak táhni pod most nebo k nějaký hokejce.

Lucie Sulovská

Sebevražda v Rusku je v poslední době tak moc, že se spekuluje, zda tam neřádí masový sebevrah.

SATAI

◆ ◆ ◆

● **17. února** se scházíme v pizzerii Proseko, abychom si připomněli, že před jedenácti roky zemřel Eda Eck. Pandemie nám zabránila sejít se na kulatější výročí, letos ale to smutné datum vyšlo na pondělí, stejně jako v únoru roku 2012. Když jsme s Michaelou dostatečně pobloudili v podchodu metra Prosek a překonali Proseckou ulici, našli jsme už v pizzerii Martina a Vilmu, Honzu a Líbu, Věru a Vladana Rámišovi, Milenu Eckovou a Bidla. Vlastně po nás dorazili jen Jolana a Honza Tiší. Než jsme probrali děti, najedli se a já se pochlubil knihou o Breuerovi a vybral trochu předplatného Interkomu, přiblížil se čas placení, ten podnik zavírá už v deset, což je nehorázně brzy, spontánně jsme se dohodli, že příště se uvidíme na nějakém večírku, a Vilma slíbila, že jej uspořádá, hned jak dopíše nějakou zlojainou povídku.

● **18. února** se k nám přistěhoval starší synek, víc úvaha o problému tří těles na straně 18.

● **20. února** asi jsem to v úvodníku minulého čísla zakřikl, nevěřili byste tomu, stačí dělat Interkom bezmála 40 let, a ozval se první fanoušek, kdy už vyjde další číslo, že mu přijdou ten leden a kus února nějaké dlouhé. Že už bych se to naučil dělat tak dobře?

Však mně také a chystám březnové číslo s článkem o projektu LVICE². Tihle vědci, byl to asi hodinový boj s textovými atributy a malou dvojkou, kterou kvůli formátu Google dokumentu neuměli napsat jinak než znakem ze západoevropské stránky...

Odpoledne jsem zašel do Časlavské a ponoukl Filipa k zaslání článku do jeho filmové rubriky Dogma.

● **22. února** si v MATU připomínáme výročí narození Julese

Verna. Vedle obvyklých podezřelých dorazila i Jarka Čierna. Zaplatila příspěvky za Egona, aby alespoň symbolicky zůstal členem klubu. Nevěděl jsem, co tomu říkají stanovy, a tak jsem je navrhl rozšířit o paragraf, že úmrtí od placení příspěvku neosvobozuje.

Schůzka krom přípitku našemu velikánu neměla pevný program, v debatě u našeho stolu mě zaujal postřeh Franty Novotného, že za spoustu problémů dnešní doby může promíchání politiky a morálky.

● **23. února** otevřu Týdeník Echo a tam Tereza Matějčková, známá z podcastu Čekání na prezidenta, rozebírá podobně formulovaný problém. FB mi prozradí, že dnes má předsedkyně Rady Československého Fandomu na Slovensku Lulu Bocková narozeniny, blahopřejeme.

Kouknul jsem na přednášku Michala Křížka: Lze obletět vesmír? a v obecnstvu vidím Stánu Lálovou, musím jí připomenout, že už se zase scházíme.

<https://www.youtube.com/watch?v=FHuLxXxxXZU>

● **24. února** nás Rita Kindlerová pozvala do Knihovny Václava Havla na křest knihy, kterou k prvnímu výročí ruské války přeložil Viktor Janiš a vydalo Argo, ale když jsem se dověděl, že třeba Kateřina Kadlecová se tam chystá už hodinu předem, nechtěl jsem riskovat postávání ve dveřích a raději sázím Mírové pohádky Maria Lodiho.

Rok války je za námi, tedy spíš za Ukrajinou, masomlejn, kdo víc vydrží, jede dál, rusáci posílají odpad z věznic a mladé muže národnostních menšin a na jejich smrti vydělávají, mrtví obvykle nežádají autonomii, natož aby se chtěli osamostatnit.

● **25. února** tu máme půlkulaté výročí komunistického puče, Stalina už přestalo bavit udržování zdání demokracie v Československu.

● **28. února** se v redakci zastavil náš vědecký redaktor Franta Houdek, přišla řeč na Maslowovu pyramidu potřeb, co to udělá se společností, když jsou spodní patra zajištěna pro většinu populace...

Spojilo se mi to s Frantou a Matějčkovou: V ideální minulosti (o které by nás jistě naši woke společenští vědci rychle ujistili, že nikdy neexistovala) lidé volili strany, které hájily jejich zájmy, zemědělci Agrárníky, řemeslníci Živnostníky, dělníci Soc-

Starší verze Maslowovy pyramidy, ještě bez Internetu a WiFi

demáky a zajištění a vzdělání lidé něco, jako byla CDU/CSU, než ji božská Angela zničila. Nikdo si proto ale nemyslel (a pokud ano, neřikal to až na komunisty nahlas), že volič jiné strany než té jejich je špatný a nemravný člověk.

Pokud jsou ale základní potřeby většiny vesměs uspokojeny (toto uspokojování je dnes ostatně základním úkolem státu), musí všechny strany slibovat všechno všem (potažmo, jejich programy se liší jen v maličkostech, které jsou důležité jen proto, že odlišují jednotlivé strany). Pokud jsou někde jen dvě rozhodující strany jako v USA či GB, tak se společnost rozdělí na poloviny a o tom, která strana převládne, začínou rozhodovat řvoucí (a někdy v minulosti zcela jistě utlačované) menšiny. Ty si nárokují veškerou pravdu, a kdo nesdílí jejich program, nemůže být dobrý člověk.

● **1. března** vyrážím do Čáslavské pro Interkomy, které mi tam nechal řídit z Akontextu. Už je to jisté, tisk je kvalitnější, než jsme byli roky zvyklí. Moc jsem se u Filipa nezdržoval, ve tři jsme v Konibaru měli domluvené posezení s Ondřejem Šefčíkem, který opět přijel přednášet o obrozenci Puchmajerovi a jeho cikánské gramatice Romani Čib, napsané v němčině s českými glosami a bizarními bajkami v cikánštině, němčině a češtině :-).

Když jsem dorazil na místo schůzky, Ondřej a Franta Novotný už na mě čekali u Prašné brány, málo chybělo a spletl jsem si ji s Jindřišskou věží..., Honza Vaněk jr. s olbrímí taškou knih, které si šel do knihovny prodloužit, dorazil později. Donesl jsem Ondřejovi brožuru o M. Breuerovi a můžeme se těšit na recenzi. Franta promluvil o svých tvůrčích plánech, já se pochlubil Interkomem, mezitím jsme ochutnali výbornou místní čočkovku, dršťkovou, jen kulajdu jsme si netroufli, tu ne všude umí.

● **2 března** se u nás zastavila Sargo a poskytla mi školení v generování obrázků pomocí UI. Pak jsem se vypravil Na Břežanku, už tam byl Franta Novotný a obvyklá parta doplněná dcerami Pavla Břežiny.

Mezitím Honza Vaněk jr. referuje v přímém přenosu o přednášce o Ukrajině SF: *Chlapík je můj ročník a prý začínal ve fandumu, protože jinak byly SF nedostatkové. (Teď je teda střed-*

ně úspěšným spisovatelem v žánru metamodernismu, který vymyslel.)

Je to teda dost chaot a organizátoři ještě větší, na začátku se hlasovalo, jestli má mluvit anglicky, nebo ukrajinsky (dopadlo to fifty fifty); zdá se ale, že něco napsaného má, i když promítal jen trailer a wikiheslo svého románu, tak ho o to pak požádám.

● **3. března** se věnuju programování pro LAWI, za trička ještě krásnější, příjemná změna nořit se do starých programů (svých) a dumat, co mají dělat a jak zařídit, aby zvládly ještě něco navíc...

● **4. března** se věnuju stěhování rok a něco v banánovkách před řemeslníky schovaných knih. Konečně dočtu Mycelium.

A večer rychloposuvem kouknou na *Českého Iva*, jak dopadl Arvéd. Z dvanácti nominací si nakonec odnesl Lvy i za hudbu, kterou složil Ondřej Mikula a Jonatán Pjoni Pastřičák, a za scénář, který společně napsali režisér Vojtěch Mašek a autor předlohy Jan Poláček. Českého Iva pro nejlepšího herce získal v titulní roli Michal Kern.

Večer píše Honza Vaněk jr. o veřejném vyhlášení ankety Kniha Sardenu, které poprvé (a zatím i naposledy) proběhlo v přestupný únorový den v roce 2020 a pak covid:

Přátelé, stala se mi taková věc a potřebuju vaši radu: Navěz jsem chudáka Honzu Křečka do myšlenky, že by byla škoda nedržet tradici živého vyhlášení ankety Sardenu, a že bychom to letos mohli pro změnu zkusit na Trpasliconu (příjemné s užitečným: propagace u nového publika, minimum práce se zajišťováním prostor, třeba mi dají i slevu na vstupné). On se teda moc nebránil, s tím, že to chce udělat jako loni na Draconu, tedy prostě přečtení výsledků, bez zvaní „nominovaných“ a rozhovorů s nimi, beztak je v běžném ročníku „kategorií“ minimum; místo toho zkusíme nějakou obecnou debatu o trendech v současném žánru, a já pak jen rezervuju afterparty v nějaké blízké hospodě.

OVšem organizátoři mi udělali čáru přes rozpočet, když to zařadili v sobotu 18. 3. v pravé poledne (a cenou za tělocvičnu je spojení v jedné dvojhodinovce s besedou s autory Epochy, což zatím nikdo netušíme, jak to bude vypadat). A podniky, na které jsem zatím připadl, otvírají nejdřív v pět. JVVjr.

Naštěstí pak našel obstojný podnik nepříliš daleko a dohodli jsme se, že po vyhlášení výsledků, jistě jste si jich všimli na straně 1, tam zajdeme na pozdnější společný oběd. Možná časem díky Honzově sběhlosti v pražských podnicích obnovíme i S*S*S*SR.

● **5. března** uběhlo právě sedmdesát let od Stalinyovy smrti. Nejlepší důvod pustit si zase „Ztratili jsme Stalina“. A pokud byste chtěli něco aktuálnějšího, doporučuju „Sovětský projekt, největší vějička 20. století“, zájemcům o ruský animovaný samizdat zvláště doporučuju posledních pět minut.

www.youtube.com/watch?v=UUsrhNyKWZO

Sarden a Epoque: Jan Vaněk jr, Monika Slíva, Jan Křeček, Jiří Linhart, Miša Merglová, Lucie Lukačovičová a Davida Šenka

● **8. března** tu máme nejen MDŽ, ale i nominace Magnezie Literary. Více na straně 28.

● **10. března** dělám pořádek ve sbírce starších Interkomů, předplatitelům rád zašlu starší čísla (za poštovné).

● **11. března** jsem se dal do tohoto IK, ale moc jsem nepokročil, navštívila nás moje sestra, ta od Jičina.

● **12. března** jsem v hádání slov poprvé dosáhl 61 % a od té doby mám štěstí a vždy to dávám na třetí pokus.

● **13. března** jsme se s Michaelou u Honzy Křečka přihlásili na vyhlášení ankety Kniha Sardenu v rámci Trpaslíkonu, a pak jsem navštívil knihkupectví Arkham, domluvili jsme se, že další pondělí dáme herní večer u nás.

● **15. března** má narozeniny Franta Novotný, jeho a Sančiny (17. listopadu) si pamatuju podle velkých zvrátů v našich dějích, a pak už jen ty svoje.

Večer se vánicí probíjíme ke Kosatikovým na hudební večírek, Lukáš Sommer nám předvedl, co všechno může zvládnout kytara v rukou virtuóza. Po koncertu Miša zkoumala obsah místních knihoven a já kvalitu občerstvení. Po deváté se nám podařilo na chvíli promluvit i s Pavlem :-). Možná jsem ho přivedl k nápadu na novou životopisnou knihu.

● **17. března** jsem zjistil, že mi už dva dny na poště leží výzva k zahájení celního řízení. Konečně dorazily autorské výtisky japonské antologie povídek z CKČ let osmdesátých... Ukazuje se, že díky dalšímu „nevyzádanému dobrodiní“ Evropské unie je celní řízení povinné se všemi zásilkami ze zemí mimo EU. I když je evidentní, že clo je 0. Nedivil bych se, kdyby si Česká pošta nechala i za toto zjištění tučně zaplatit.

● **18. března** jsme před polednem s Michaelou dorazili po hodoném putování na Chodov a pak i na Trpaslicon. Po milém a přívětivém přivítání hlavní organizátorky (samozřejmě jsme si nepřečetli, že si máme donést přezůvky, jsme přece v ZŠ) jsme se vydali do tělocvičny honosně nazvané hlavní sál.

Tam naše staré kosti a klouby poznaly středověk na straš-

ných 30 cm vysokých lavičkách, jediných místech na sezení. Litoval jsem Zdeňka Pobudu, kterého bolí i sezení na kancelářské židli, ale hrdinně vydržel skoro do konce. Před začátkem jsem se od něho mimo jiné dověděl, že Epoque už vydala román Toma Petráska, a domluvil se s ním, že se zase zastavím.

Protože Honza Křeček (dále jen HK) přijížděl z Brna s Českými drahami, dorazil tedy s půlhodinovým zpožděním, které nejprve vyplnil svým šarmem Honza Vaněk jr. (dále jen HV), když se nepočtenému publiku pokusil vysvětlit, co jej čeká, a pak Monilka Slíva, ta měla připravené otázky na hosty z autorské stáje Epoque: Jiřího Linharta (autora knihy Mágové a šarlatáni), Mišu Merglovou, Lucii Lukačovičovou a Davida Šenka. Prvního jmenovaného jsem neznal a působil dost dobrým dojmem, abych na jeho knihu nahlédl.

Pak dorazil HK a společně s už jmenovaným HV vyhlásili výsledky a okomentovali nejzajímavější nominace. Potom pokračovala beseda s autory, jen otázky už nekladla Monika, ale HK. S dotýcnými jsme si pak povídali ještě v restauraci, kam až na Linharta dorazili všichni dříve jmenovaní.

Přišla řeč i na nedávny internetový řev kvůli tomu, že se kategorie fantastika Magnesie Litery nepředává před TV kamerami. HV už během předávání připomenul, že fanoušci vnímají fandom jako ryby vodu, tedy že jej vlastně nevnímají a považují jej za stejně samozřejmý. Přitom neexistuje žádné společenství fanoušků detektivek nebo humoristické literatury, nevycházejí časopisy ani se nepořádají řady soutěží těchto žánrů.

Já mám za to, že neorganizovaný fandom, i ten mladý, který už zakladatelskými dinosaury ani nepohrdá, protože o nich nic neví, má kvůli tomu o sobě lepší mínění, než si zaslouží; svou ignorancí přispěli ke znicotnění fanouškovské organizace, svou nesnášenlivostí a hašteřením pohřbili Akademií SFFH a dnes se diví, že se jim nedostává potřebné vážnosti...

HV zde nabídl HK a Sardenu překlad přednášky o ukrajinské SF, takže to byl vlastně i pracovní oběd. **Zdeněk Rampas**

Jaroslav Olša, Jr.: Miloslav (Miles) J. Breuer Česko-americký spisovatel u zrodu moderní science fiction

Po dlouhé době mám příležitost psát na blogysku o nějaké opravdu aktuální knize – dokonce letošní.

A rovnou je to kniha, která mi padla hodně do noty. Krátká brožura přináší výsledky práce p. Olši, Jr. a představuje sci-fi průkopníka dr. Miloslava Breuera. Nikdy dříve jsem o něm neslyšel, v čemž nejsem patrně sám.

Šlo o českého krajana ve Státech, příslušníka druhé generace přistěhovalců. Narodil se již v Chicagu v r. 1889 a celý život prakticoval medicínu, napřed společně s otcem a pak ve vlastních ordinacích, ale podržel si vedle toho i živý zájem o český jazyk a kulturu. Jak jsem pochopil z průvodního textu, tím se mezi Čechoameričany vymykal, neboť jejich druhá generace již v převážné většině neměla potřebu literárně tvořit v češtině.

Kniha je napsaná nádherně: každá věta i každé slovo je jasné, promyšlené a má závažnost. První polovinu tvoří literární a osobní životopis dr. Breuera a zařazení jeho tvorby do kontextu jednak tehdy počínající americké science fiction, jakož i do písemnictví krajanů. Shrnuje i recepci sci-fi díla dr. Breuera u historiků americké sci-fi.

Ve druhé části (po bohatém poznámkovém aparátu, který jsem si pečlivě prostudoval a částečně naučil nazpaměť) pak následují pro ukázkou tři autorovy výrazné povídky z desátých až třicátých let 20. století a dvě jeho úvahy o právě se rodícím vědeckofantastickém žánru: první úvaha z roku 1929 vyjadřuje velká očekávání spojená s novou science fiction, druhá, z roku 1937, pak navazuje hlubokým zklamáním.

Známa zákonitost „očekávání => zklamání“ není jediným pojtkem s jiným českým velikánem, p. Járrou Cimrmanem. Ten byl sice o generaci starší než dr. Breuer, ale určitá – byť vzdálená – paralela se mi při čtení vnucovala. Oba byli narovně se světovými velikány své doby, ale byli zcela zapomenuti, u obou by z příjmení a vůbec dvojjazyčnosti mohla vznikat pochybnost o národnosti a oba překypovali životní aktivitou.

Autor knihy hovořil počátkem 90. let ještě s americkým literárním spolupracovníkem dr. Breuera a ten si prý vůbec nebyl vědom, že dr. Beran... pardon, dr. Breuer byl Čech („americký Čech“). V anglickém kontextu se prý sám představoval s výslovností jako „Brewer“; není dochováno, jak se četl mezi krajan. Podle publika si přepínal křestní jméno: pro Čechy byl Miloslav, pro ostatní Miles.

Příběh otce dr. Breuera, který odešel do Států, když v Čechách ztratil vše v povodni, v Americe vystudoval medicínu a vybudoval si lékařskou praxi, s níž se neustále stěhoval a v níž pokračoval i jeho syn, je dojemný, dechberoucí a budí úctu.

Knižka je krásně provedená a vyprávění je provázeno přeťštěnými dobovými inzeráty na Breuerova zdravotnická zařízení z krajanického tisku a zmínkami o jejich rodině.

Aktivita dr. Breuera byly opravdu komplexní: vedl privátní ordinaci, psal do odborných lékařských časopisů, do krajanických českých tiskovin, ale i do normálních anglicky psaných. V oboru science fiction je zásadní, že na samém počátku iniciálního magazínu *Amazing Stories* byl něco jako největší aktuální hvězdou prvního období – to ukazuje obálka magazínu na obalu knihy, kde jsou uvedeni p. Verne, p. H. G. Wells a s nimi dr. Miles J. Breuer.

Breuer byl velmi aktivní v místní lékařské komunitě a v dalších občanských organizacích, byl členem a zastával vedoucí funkce v několika sdruženích, Klubu optimistů, Americké legii, [bratrstvu] Elks, u zednářů, v obchodní komoře a místních školách. [...] Od roku 1920 byl [navíc] vedoucím skautského oddílu a organizoval pro mládež řadu aktivit.

Zmínka o vedoucí funkci v Klubu optimistů je pozoruhodná zejména ve spojení s tím, že následně dr. Breuera přepadla trudnomyslnost, nervově se zhroutil a dlouhá léta trávil po léčebnách. Těž se po 25 letech manželství rozvedl s manželkou, s níž měl tři děti, když manželství označil za nešťastné a vnučené mu rodiči. Jak jsem z brožury stihl poznat dr. Miloslava Breuera, nepřekvapilo mě, že svou zkušenost využil v roce 1939 pro esej „Co potřebuje moderní manžel“.

Pro životaznalého čtenáře nemusím dodávat, že po rozvodu se dr. Breuer rychle oženil se svou mladou asistentkou z ordinace, s níž se vzápětí opět rozvedl.

P. Olša, Jr. vybral příhodně i text dr. Breuera, který publikoval v roce 1938, krátce před vlastními padesátými narozeninami. Článek se nazýval „Padesátiletý člověk – co s ním?“ a p. Olša, Jr. z něj uvádí tento krásný a poučný citát:

„[...] léta střední, od čtyřiceti-pěti do padesáti-pěti, jsou nejnebezpečnější dobou v životě moderního muže.“

Kniha je vynikající, přečetl jsem ji jedním dechem během neděle. Určitě ji doporučuji nejen všem milovníkům kouzla staré rodící se science fiction, ale i kvůli představě toho, co dokázaly a jak žily první generace českých krajanů v Americe.

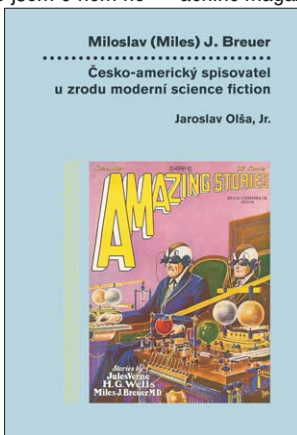
První věta knihy: *Když americký editor Hugo Gernsback začal v dubnu 1926 v New Yorku vydávat měsíčník Amazing Stories, vůbec první časopis věnovaný nově vznikajícímu žánru science fiction, v prvních devíti číslech mu nezbylo než reprintovat dříve vydané práce klasiků Julese Vernea, H. G. Wellsa a Edgara Allana Poea.*

Poslední věta: *Nemám zájem psát pro pulpové magazíny, kde v současné době vycházejí texty pro adolescenty pod nesprávným názvem science fiction.*

Jára Mikovec

Databáze knih: 100 % (z 1 hodnocení – já: -)

Goodreads: zatím tam není

Mistrovství světa a velký vezír Iznougud

René Goscinny byl geniální Francouz židovského původu, muž plný fantazie a nápadů. Zesnul před 45 lety, 5. listopadu 1977. – To mu bylo jednapadesát. I tak během života vytvořil vtipné, a ohromné, fascinující dílo. Zaznamenal *Mikulášovy patálie*, vysnil si Gala Asterixe, psal komiksy z Divokého západu o Šťastném Lukovi a indiánu Umpa-paovi, je taky autor scénářů filmových a napsal mimo jiné komedii *Krysty z temnot*. Páchal i nesčetné seriály o vezíru Iznougudovi.

Iznougud je snůškou zla. *Není dobrý* a nestojí za nic, jak jsme upozorňováni už jménem (*is no good*). Je velkovezírem v Bagdádu času *Tisíce a jedné noci*, již autor paroduje přivítavě. Nevěrně slouží kalifovi, jehož prahne zavraždit, o což se snaží v každém pokračování, aniž by uspěl. Chce se kalifem stát sám. Nakonec uspěje? Ne. Protože bagdáský kalif zřejmě musí mít anděla strážného, podobně jako ho později měl francouzský inspektor Clouseau.

Všechny příběhy s Iznougudem a „jeho“ kalifem mají analogickou kostru. Např. v pokračování *Sportovní vyžití v kalifátu* autor hned úvodem konstatuje, že tamní děti mohou v zimě budovat leda „piskuláky“. Po sněhu žádná kulturní památka a jedna postava dokonce říká: „Kde ty loňské pisky jsou.“ Prekérní situace, ale vyskytne se tu náhle cestovatel a vyličí Hárúnu Al-Pašíqovi (sic) veškeré „překrásy“ zim Západu. Vezír je informován jakby-smet, jenže poutník mu zimu instinktivně líčí jako hotové peklo. To se Iznougudovi zamlouvá. To je nápad! „Kalifa upálím na mrazu.“

Výrobu zimy dá za úkol kouzelníkovi jménem Magos Meteorologos, který sice je v base, ale rád. Bude bohužel muset ven. Proč bručí? Pokaždé se spustil strašný liják, ohlásil-li slunečno, a naopak; takže je pohromou. Pohromou, kterou vezír potřeboval.

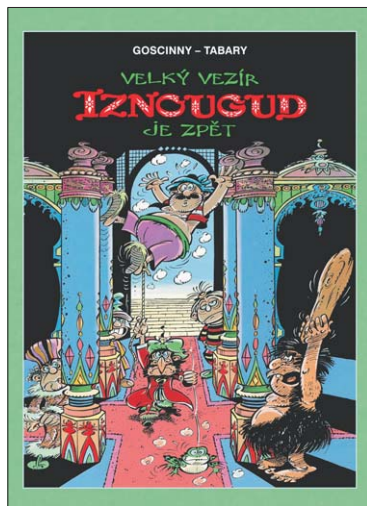
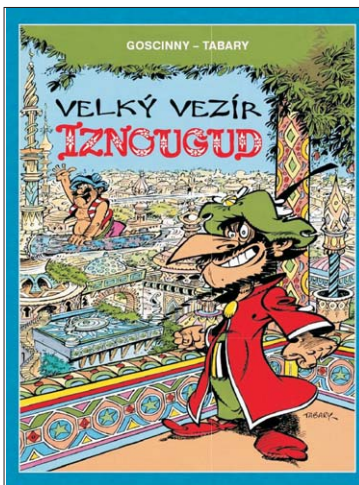
Iznougud jde na meteorologa hovíčov si v nejlépe vybaveném vězení po dobrém, ale když je odpálkován jako hovínko, sdělí mágovi přímo, že ho nabodne na kůl. Čaroděj tedy zapřičiní nebyvalé sněžení na poušti a uvnitř kalifátu je po právu založeno první středisko zimních sportů. Což se rozkřikne. Na místo se valí nadšení zvědavci a pouštní kočovníci mezitím vynalézají lyže. Vztyčen i hotel U bílé duny a svah je sjžděn ostropyč: místo vleku lítají nahoru bájně koberce všech barev. Konečně se přichází sklouznout sám kalif, vezírem přistrkovaný, a zlá bestie svému odolnému pánovi nasadí lyže a strká jej brutálně z kopce.

Tady bych měl upozornit, že je kalif buď debilní, nebo neschopen vnímat úklady. Připomíná postojem ke světu Oblomova. Ospalý, pasivní a trochu naivní. Svěho „oddaného“ vezíra má ve veškerých pokračováních dál a dál za ideál vši dobroty, přítele, a nikdy ni náznakem nevyctí kářiřistovy pikle. Je dítěkem štěstěny, skutečně jako Clouseau, a pod sněžným svahem se místo něj proto vždy znova přizabije vezír. Groteskní Iznougudovy karamboly pokračují, a sice moula v skrytu opakuje tradiční a zlidovělou svou větu „stanu se kalifem místo kalifa“, ale sníh jako vražedný prach nijak moc nefunguje.

Nakonec se Iznougud po sté zmátoří a rozhodne se způsobit lavinu, což ve světě tohoto komiksu zastupuje ohromná, se svahu kutálená sněhová koule. Kalifa by patrně zabila, ale náhodou okolo v poslední vteřině prochází onen kouzelný meteorolog. Když řekne, že se sníh „určitě udrží“, rázem nastoupí vlna veder a koule v poslední nanosekundě roztaje. „Tak se toho léta stalo, že plány velkovezíra zase jednou uvázly v tekutém písku.“

Na druhou stranu se v těchto komiksech nikdy otrocky nepracuje a nevládnou zde pouze peníze, jako to do určité míry platí v možná nejbohatším státě světa Kataru. Staré Goscinnyho příběhy líčí starý arabský svět ne snad jako ideální říši, ale v optimistickém světle. Zdá se, že všichni v Bagdádu o vezírově zlodušství vlastně vědí, a lidé jej nenávidí. Možná, že bezděky blokují jím dštěné zlo spojenou myslí. Jako by tvořili anděla. Jistěže: dnešní Katar není někdejší Bagdád, to nejde lehce srovnávat, ale některé skryté katarské praktiky Iznouguda připomenou. Na mistrovství světa zřetelně. To se tam konat nejspíš nikdy nemělo.

René Goscinny přišel na anti-charakter velkovezíra při psaní jedné povídky o malém Mikuláši. V ní chlapi na táboře vypráví vedoucí příběh s podobně zloajným vezírem. Po desetiletí kreslil padoucha padouchů jen Jean Tabary (1930–2011) – v letech 1962–2004. Od roku 1981 většinou Tabary navíc vymýšlel i scénáře, jistěže v Goscinnyho duchu. V letech 2012–2021 kreslil další příběhy jeho syn Nicolas (*1966) – a letos vyšlo v Paříži dvaatřicáté album, které prvně není výtvarně realizované nikým z rodu Tabary. **Ivo Fencel** *Velký vezír Iznougud, Crew, 2021, přeložil Richard Podaný, 192 str., 589 Kč*
Velký vezír Iznougud je zpět, Crew, 2022, přeložil Richard Podaný, 176 str., 599 Kč

Takeši Obata, Cugumi Oba: Zápisník smrti (#1 až 12)

Už jsem se na blogýsku častěji svěřoval, že obě dítka jsou hypnotizována japonskou pop-kulturou. Kdo to nezažil, tomu těžko vysvětlit sílu japonského popkulturního vlivu na dospívající. Co nesouvisí s mangou nebo s anime, to nepovažují pro sebe vůbec za relevantní a ani nejsou schopni nejaponská díla brát jako něco, kde by hledali zábavu a umělecký prožitek.

Když už se mi nedaří je nadchnout pro díla, která baví mě (jako je životopis dr. Kafky apod.), rozhodl jsem se rozšířit si obzory o mangu, když už jí máme doma desítky, ba možná stovky. Požádal jsem staršího synka, aby mi doporučil něco, co by se mi mohlo líbit. Když se ptal na žánr, tak jsem říkal, že ideálně třeba detektivku.

Navrhl mi tedy sérii *Zápisník smrti*. Z detektivky má tato série zpočátku postavu velkého detektiva a nějaké vyšetřování, ale samozřejmě o žádnou detektivku nejde. Jde o fantasy pohádku pro mládež, která se celá točí okolo jediného magického artefaktu – a sice kolem zápisníku ze záhrobí, který kdo najde, tak získá moc zabít kohokoli, jehož jméno do zápisníku zapíše.

Sérii jsem přečetl celkem s chutí, protože skutečně odsypá, a byl jsem docela zvědav, jak to bude dál. I když jde literárně o práci dost přízemní, tak se čte snadno. Zaujalo mě, že podléhám japonské kulturní propagandě natolik, že mi vůbec nevadilo čtení po japonsku, tzn. obráceně: listuje se odzadu a panely na stránce se čtou zprava doleva.

Tón vyprávění je silně ne-poetický, je všední a obyčejný. Což je na jednu stranu nuda, ale na druhou stranu lze tyto sešity číst prakticky v jakémkoli rozpoložení a i unavený. Pro do-

Odposlechnuto

Orwell se obával těch, kteří zakážou knihy. Huxley se obával, že knihy už nebude třeba zakazovat, protože nebude nikdo, kdo by je chtěl číst. Orwell se obával těch, kteří nám zamezí přístup k informacím. Huxley se obával těch, kteří nám jich poskytnou tolik, že nás to dovede k pasivitě a egoismu. Orwell se obával, že před námi bude skrývána pravda. Huxley se obával, že pravda se utopí v moři bezvýznamnosti. Orwell se obával, že se z nás stane kultura zajatců. Huxley se obával, že se proměníme v kulturu trivialit [...] V románu 1984 jsou lidé ovládnáni prostřednictvím bolesti. V Konci civilizace je kontrola zajištěna prostřednictvím slasti. Stručně řečeno, Orwell se obával, že nás zničí předmět naší nenávisť. Huxley se obával, že nás zničí předmět naší lásky.

Neil Postman, Ubavit se k smrti, MF 2010, s. 5

Každý záznam byl zničen nebo zfalšován, každá kniha přepsána, každý obrázek byl přemalován, každá socha a pouliční budova byla přejmenována, každé datum bylo změněno. A proces pokračuje den za dnem a minutu po minutě. Historie se zastavila. Neexistuje nic než nekonečná přítomnost, ve které má Strana vždy pravdu.

George Orwell, 1984

spělého čtenáře je slabinou zaměření na mládež, jehož vinou jsou hlavními postavami všemi obdivovaní geniální puberťáci. Zvláštní slabinou je centrální magický artefakt, který se donekonečna omílá a postupem doby je stále otravnější. Autoři tomuto problému částečně čelili pragmatickým způsobem: v průběhu celého příběhu se čtenář seznamuje se stále podrobnějšími a propracovanějšími pravidly, která platí pro používání zápisníku smrti.

Z pohledu škodolibého stárnoucího rodiče byl pro mě zábavný kontrast mezi vyostřeně pokrokovými názory, které dnešní pražská mládež zastává, a mezi legračně reakčním zobrazením žen v manze, kterou tatáž mládež zbožňuje. Ale kdo jsem já, abych se vzpouzel proti vysokému zastoupení sexy dvacítek v minisukních, jejichž jediným zájmem je love-ní geniálních cynických puberťáků.

Když jsem se o svém čtenářském experimentu zmiňoval známým, zjistil jsem s překvapením, že *Zápisník smrti* je profláklá záležitost, kterou znají nejen mladí, ale i mnoho

dospělých (kromě mě) – viz též počet hodnocení na goodreads. K popularitě přispěl též seriál, který podle komiksu vznikl.

Žádné jiné mangy neznám, takže nemohu porovnávat. Pokud by byl někdo v podobném postavení jako já, tj. chtěl by si mangu vyzkoušet, tak tato je čtivá a celkově snesitelná.

První věta knihy: Jeden den jako druhý.

Poslední věta: Kdo jednou zemře, už nikdy neobživne.

Jára Mikovec

Goodreads: jednotlivé díly 84 až 89 % (z 271 432 hodnocení!)
Databáze knih: jednotlivé díly 84 až 93 % (ze 150 až 500 hodnocení)

Zatímco u nás se řeší, jestli načerněnej ksicht krále, který jako jeden z prvních lidí na světě pochopil, že Ježíš je syn boží (ne, nestala jsem se věřící, ale v náboženské tradici je to jednoznačně neskutečně pozitivní a vážená postava), v rámci charitativní sbírky není náhodou urážkou černochů a jejich přirovnání ke zmetkům a zlodějům (nežertuju, takhle zhruba to v té petici, kterou podepsalo závrtných zhruba sto lidí, fakt je), a zakazují se brčka, část světa furt umírá na podvýživu a preventabilní nemoci (ale západní farmalobby, co proti nim vyvíjí vakcíny, je, of course, zlo). Ale jistě, kapitalismus s technooptimismem jsou zlo, Elon Musk je vtělený Satan, kdo chce na ochraně přírody taky vydělat (protože pochopil, že ono se to samo zadarmo fakt udržet nedá), je zlý cynik, a ti, kteří chtějí, aby Putin ukončil svoji zločinnou invazi na Ukrajinu nebo byl odtud po zásluze vymeten, je válečný štváč.

Nepřistupujte na tu hru. K zásadním problémům je potřeba přistupovat racionálně a se zohledněním celosvětového kontextu, ne srdíčkem. Srdíčko je dobrá motivace, ale enormně špatný řešení.

Jelena Lenka Příplatová

Pravdu můžete někdy mít, ale nikdy vlastnit.

NVM

Umění, nebo propaganda?

„Může vůbec existovat konzervativní umění?“ Na tuto otázku se snaží odpovědět nová publikace nakladatelství Passage Press, *Passage Prize Volume 1: Exit from the Longhouse*, a odpověď na ni není jednoznačná.

Tato úžasná nová publikace, kterou lze v současné době zakoupit pouze v omezeném množství, vznikla jako přímý výstup nové literární Ceny Passage, kterou založili členové pravi-

cového internetového disentu za účelem podpory konzervativních a pravicových umělců. Není asi těžké si povšimnout, že celé současné kulturní scéně, a to jak v jejích vysokých, tak nízkých podobách, dominuje levice. Pravděpodobně tomu tak bylo vždy, a to z různých důvodů. Podle základních psychologických testů se lidé, kteří vykazují vysoké hodnocení v parametru označovaném jako „otevřenost“, tj. jedinci, kteří jsou spíše vynalézáví a zvědaví než důslední a opatrní, častěji přiklánějí k politické levici. Je pochopitelné, že umělci budou pravděpodobně dosahovat vyššího skóre v této oblasti, a proto se budou častěji hlásit k levici. Není to však tak jednoduché. Od propuknutí pandemie onemocnění Covidem 19 se

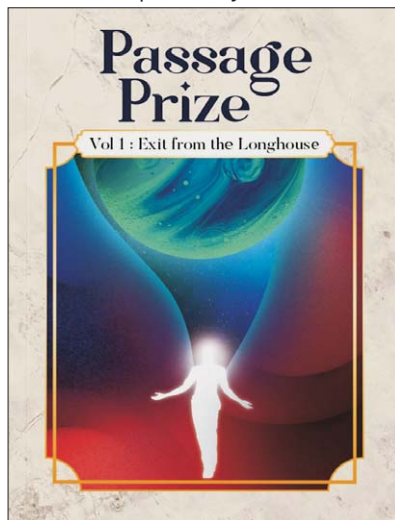
souvislost mezi takzvanou Velkou pětkou osobnostních rysů a politickými názory zpochybňuje, protože se v tomto případě lidé s pravicovými i levicovými rysy chovali způsobem, který by se od nich, pokud jde o teorii osobnostních rysů Velké pětky, neočekával. Vysoká míra otevřenosti navíc nemusí nutně člověka nasměrovat do náruče politické levice. Mnoho velkých umělců meziválečné Evropy, jako Ezra Pound, Wyndham Lewis a italská futuristé, se přidalo k fašismu. Tento příklad jen dokládá, že fašismus představoval spíš synkretické a svébytné hnutí než krajně pravicové uskupení a nabízel zdánlivě vzrušující a dynamickou alternativní cestu mezi liberální demokracií a socialismem. Paradoxně tedy mohl fašismus, přinejmenším ve svých raných fázích, oslovit umělce způsobem, jakým by to ustrnulý konzervatismus nikdy nedokázal.

Abychom se však vrátili k tématu, kulturní tvorbě skutečně dominuje levice. Výtvarné umění buď oslavuje pokleslost a ošklivost, nebo bezostyšně a nezáživně poukazuje na stávající politickou situaci. Někdy dělá obojí. Ba co hůř, často je aktivně financováno současným establishmentem. Financování umění obecně není dobrý nápad, protože tak vzniká špatné umění. Financně podporovat lidi, kteří vás aktivně nenávidí, aby produkovali špatné umění, je velmi špatný nápad. V literatuře se děje něco podobného. Jde totiž o problémy na straně nabídky i poptávky. Lidé postupně přestávají číst, a když už čtou, tak rozhodně ne beletrii. Zároveň se vydavatelství snaží rozšířit svou nabídku a hledají autory z různých prostředí. Spisovatelka Joyce Carol Oatesová (která rozhodně není žádná zarytá reakcionářka) napsala na svůj twitterový účet: „Jeden přítel, kte-

rý je literárním agentem, mi řekl, že není schopný přimět editory, aby si přečetli prvotiny mladých bílých spisovatelů, ať už jsou jakkoli dobré; prostě o ně nemají zájem.“ Už neexistují žádní Phillipové Rothové, Normani Mailerové a Saulové Bellowové, protože bohužel naše kultura nepodporuje jejich tvorbu, a i kdyby ano, tak by nenašli vydavatele, a i kdyby je našli, tak by se moc dobře neprodávali. Pravděpodobně nejviditelnějším důkazem tohoto úpadku je film. Poselství amerických filmů ve postupně stává více a více agresivně liberální; stačí se podívat například na filmy od Marvelu, které ze začátku byly apolitické a vlastenecké a nyní bezvýhradně přejímají světonázor americké kulturní elity. Dalším příkladem je udělování Oscarů. V poslední době jen málokdy vyhrává nejlepší film, ale místo toho porota vybere ten politicky nejkorektnější. Je tedy zřejmé, proč je Cena Passage potřebná. Je třeba prolomit nadvládu levice.

Cena Passage, kterou založil anonymní uživatel Twitteru známý pouze jako „Lomez“, byla poprvé udělena v roce 2022. Je udělována v kategoriích beletrie, literatura faktu, poezie a umění. Do soutěže se doposud přihlásilo více než 2 000 prací a finanční odměny dosáhly výše 20 000 dolarů. Ačkoli se Passage Prize odehrává zcela mimo běžný mainstream, jedná se o seriózní a reálnou iniciativu. Krátce po vyhlášení vítězů byla vydána kniha obsahující dvě nejlepší práce z každé kategorie. Samotná kniha představuje fascinující dokument. Při její přípravě se skutečně nešetilo: lesklé stránky s celobarevným tiskem jsou plné ilustrací a úžasná je i obálka, která jakoby odkazuje do minulosti díky svému mramorovému pozadí i do budoucnosti prostřednictvím svého psychedelického designu. Samotnou cenu a knihu, která z ní vzešla, považuji za skutečný úspěch – pokud vím, nic podobného se dosud nepodařilo uskutečnit. Ovšem obsah zmíněné publikace je poněkud rozporuplnější.

Nebudu rozebírat každý detail či jednotlivé příspěvky, protože to nemá smysl. Pokud bych měl celou publikaci stručně shrnout, tak většina knižky je povedená. Několik příspěvků není tak úplně můj šálek kávy, ale to se dá v případě antologie předpokládat. Několik příspěvků je opravdu skvělých a práce těchto autorů bych si rád přečetl. Záměr knihy je zřejmý již z úvodu, který napsal Lomez. Začíná citátem z nedoceneného díla Ernsta Jüngerera *The Forest Passage* (Chůze lesem, Oikoy-menih 1994): „Jakémukoliv mocenskému zápasu předchází ověřování představ a obrazoborectví. Právě z tohoto důvodu jsou básníci důležití – jsou to totiž oni, kdo zpravidla iniciují svržení, třeba i titánů.“ Poselství je vlastně jednoduché: abyste mohli ovládnout politiku, musíte opanovat kulturu. Ambice Ceny Passage jsou tudíž velmi vysoké: zbavit se „naprostého marastu“ kultury v „aktuálním roce“ a nahradit ji něčím lepším.

Velká část beletristických textů v této knize obsahuje buď skryté, nebo zjevné vědeckofantastické prvky. Často se odehrává v onom nejasném časovém úseku, tak oblíbeném současnými spisovateli, tj. v blízké budoucnosti. Jedna z nejlepších povídek celé sbírky začíná slovy: „Je středa večer v březnu 2041 a vy právě postáváte ve frontě na zabití mladého Hitlera.“ Jedná se o krátkou a nenáročnou povídku, která si však pohrává s vašimi očekáváními. Vychází z předpokladu, že v budoucnosti dojde ke vzniku sofistikovaných heren založených na virtuální realitě, kde si díky kombinaci technologie a speciálního koktejlu drog můžete přehrát okamžiky z historie. Někteří lidé se rozhodli prožít bitvu u Mogadiša, ale volbou číslo jedna se stala hra na zabití mladého Hitlera. Dalo by se předpokládat, že půjde o příběh založený na cestování časem, kde rozhodnutí, která člověk učiní, ovlivní budoucnost. Pravda je ale mnohem jednodušší. Hlavní hrdina příběhu se vrátí do městečka Branau am Inn, zabije mladého Hitlera a pak si užívá pobytu ve městě. Hrdina se poté začne do simulace vracet stále častěji, nikoliv však pro potěšení ze zabití Hitlera, ale kvůli radosti, kterou zažívá v Rakousku roku 1890, kde panuje pokladní atmosféra a kde se ještě smí pít a kouřit.

Mezi dalšími příběhy nechybí děsivé vyprávění o létajícím talíři, který ztroskotá na farmě ve 40. letech 20. století, pocta středověkým rytířským románům napsaná v dobovém stylu a vědeckofantastický příběh o kolonizaci Rudé planety s názvem *Paul Bunyan z Marsu (The Paul Bunyan of Mars)*. Poslední jmenovaný příběh vypráví o tom, že Elon Musk získá božské schopnosti a budoucí civilizace ho budou uctívat. Nechybí ani novely zaměřené na společenskou kritiku. Povídka *3000 let porna (3000 Years of Porn)* se odehrává na vesmírné stanici, ale zároveň se velmi pregnantně zabývá nebezpečím pornografie. Další velmi působivý příběh pojednává o uměleckých dělích a vyvolává tak nejruznější otázky o morálnosti technologie, která se pravděpodobně stane dostupnou ještě za mého života. Ale dvě nejlepší povídky z celé sbírky, z nichž ani jedna neziškala cenu, jsou zároveň těmi nejjednoduššími.

První, *Nektar bohů (Nectar of Gods)*, představuje kritiku takzvané „kultury rušení“ (Cancel Culture). Je vyprávěna retrospektivním způsobem. Madeline, pacientka domova důchodců, se dožila vysokého věku a vládá jí plánuje zabít pomocí eutanazie. Vzpomíná na svá univerzitní léta a na krátký románek, který prožila s učitelem sochařství. Po jedné hodině sochařství se jí učitel zeptá, zda by mu byla ochotná dělat modelku. Dívka souhlasí, několik dní učitel sedí modelem a postupně se uklidní. Po dokončení díla jí profesor požádá, aby s ním šla na večeři. Ona souhlasí a stráví spolu romantický víkend. Nicméně okouzlení románkem brzy vyprchá, protože se kolem profesora rozpoutá skandál. Údajně odmítl najmout předchozí modelku, protože byla „příliš tlustá“, a tak byl nařčen z „rasové diskriminace“. Studenti, včetně Madleniných spolubydlících, kteří natáčejí pornografii na internetu, profesora rychle odsoudí a strhnou jednu z jeho soch. Zatímco profesor uprchne do Francie, Madeline zůstává. V domově důchodců Madeline má před smrtí poslední přání; podplatí svou ošetřovatelku ze Salvadoru a spolu s robotickým asistentem vyklouzne z ústavu.

Vydá se do Central Parku, kde byla nedávno odhalena její socha, jejíž hliněný model byl nalezen v jednom ze skladišť a odlit do bronzu. Zatímco vzhlíží ke svému mladšímu já, je ona socha představena jako připomínka slavné minulosti, a to v mnoha ohledech. Na pouhých dvanácti stránkách zvládne *Nektar bohů* odvyprávět to, na co film *Tár* potřeboval 158 minut.

I druhá výrazná povídka, *Amira*, má nádech science-fiction a také ona pojednává o kultuře rušení. Začíná stejně jako ta předchozí v univerzitním kampusu. Grace studuje rodinné právo. Třídu navštěvuje i androidka Allie od Amazonu, které trvá pět minut, než odpoví na profesorovu otázku. Allie, kvůli chybnému formátování webové stránky z níž čerpá, strašně dlouho deklamuje dlouhé internetové adresy, písmeno po písmenu, dokud jí Grace neřekne, aby přestala. Když to Grace řekne, třída ztichne. Jen o tři týdny dříve Amazon rozeslal aktualizaci, která zrušila příkaz „stop“ a zvýšila tak nezávislost rozhodování syntetických bytostí. Syntetici jsou přece lidé a nemělo by se s nimi zacházet jako s otroky. Grace se stydí za to, co udělala, a s pláčem vybíhá ze třídy. Následně se ocitne před morbidně obézním univerzitním úředníkem, někým tak tlustým, že se nedá rozeznat jeho rasa, pohlaví ani věk. Ten jí sdělí, že její chování bude předmětem vyšetřování. Video s incidentem na přednášce se šíří po internetu. Gracein přítel se s ní rozejde a přizná se, že ji s Allie podváděl. Amazon vydává prohlášení, že by univerzita měla „chránit důstojnost všech svých studentů“. Nakonec se však v Grace něco zlomí a napadne Allie. Ta ví, že není člověk, přestože celý svět je odhodlán o tom lhát. Grace je odsouzena za pokus o zabití k trestu odnětí svobody. Allie kandiduje do Kongresu jako „první bisexuální syntetická kandidátka hlavní strany (v daném obvodu)“. Ve vězení Grace dostává pohlednice od fanoušků; anime kresby, na kterých je vyobrazena v bikinách z americké vlajky nebo v uniformách SS. Vypadá to, že mnoho nových spoluvězňů spáchalo zločiny proti syntetikům. V televizních zprávách se objevují zprávy o rostoucí počtu spáchaných nenávistných útoků proti syntetikům. Dochází k zatčení dvou senátorů a osmi členů Sněmovny reprezentantů za podněcování ke vzpouře a pobuřování. Konec příběhu připomíná hollywoodský film; nastane výbuch a věznice je napadená. Grace zachrání postava v kukle a lyžařských brýlích. „Grace Parková?“ zeptá se. Ona přikývne. „Nastal džihád, přišli jsme tě zachránit.“

Obě povídky představují nepochybný vrchol celé sbírky a využívají prvky vědeckofantastické literatury k tomu, aby si posvítily na lži, které si sami sobě jako společnost namlouváme. Avšak ani jedna z nich nebyla oceněna. Což mě přivádí k lehké kritice některých povídek z *Passage Prize Vol. 1*. Domnívám se totiž, že iniciativa svého cíle nedosáhla. Přestože se k němu určitě přiblížila, domnívám se, že jeho dosažení bylo v první řadě nemožné. Passage Prize se snažila vybudit novou vlnu pravicového umění. V mnoha ohledech se jí to podařilo. Ačkoli nejsem schopný adekvátně posoudit výtvarné umění a poezii prezentované v knize, mnohé z nich jsou opravdu krásné a působivé. Skutečnou slabinou antologie je literatura faktu. Je zde zajímavý článek o německých ponorkách a povedený návod, jak lovit. Avšak řada příspěvků sklouzává k nudným

a pesimistickým politickým manifestům, plným odsuzování a fňukání, však nenabízejí téměř žádná řešení.

Vítězná práce, *Americký Buddha* (American Buddha), se mi moc nelíbí. Příběh, který svým zasazením a stylem odkazuje na klasickou americkou literaturu, se nese v nepříjemném a hnusném duchu a vyznačuje se zpátečnickým pohledem na svět. Ačkoli je dobře technicky zpracovaný, rozhodně bych ho nezařadil do svého výběru toho nejlepšího. Přesto není divu, že právě tahle povídka zvítězila. Porotce v kategorii beletrie, který si říká Zero H. P. Lovecraft, v úvodu vysvětluje, že nechal z výsledek antologie vyřadit jednu povídku, protože byla otevřená feministické a humanistické interpretaci. Na druhou stranu, *Americký Buddha* obsahuje silné konzervativní poselství, a možná proto tohle dílko vyhrálo. A právě proto nakonec cena Passage neuspěla. Protože kritéria porotce Zero H. P. Lovecrafta jsou měřítky pro výběr propagandy, nikoli umění. Na propagandě není nic špatného. Mně se spousta z ní líbí. Velká část toho, co dnes vytváří levice (ve skutečnosti drtivá většina), je také propaganda. Z tohoto důvodu není žádnou ostudou vytvářet protipropagandu. Pokud se ale snažíte vytvořit disidentské umělecké hnutí, nesmíte v žádném případě dopustit, aby se k němu přimíchala jakákoli forma propagandy, protože ta by mohla celou věc pošpinit. Problémem *Passage Prize Vol. 1*, přestože v podstatě jde o dobré čtení, které bych doporučil každému, koho taková díla zajímají, je to, že některé práce jsou skutečně uměleckými díly, zatímco jiné jsou propagandou. A tyto dvě složky by se rozhodně neměly míchat dohromady. Přesto mě vydání této sbírky potěšilo a doufám, že přispěje ke vzniku dalších podobných projektů. Možná je celý tento koncept scestný. Možná se pravcové umění nakonec vynoří tam, kde byste to nejméně čekali, jako například druhá série *Bílého lotosu* Mikea Whitea (The White Lotus). Přesto je *Passage Prize* fantastický a přínosný projekt. Jak se píše na zadní straně obálky: „My vyhrájeme.“ A já o tom nepochybují.

Petr Svoreň, jr.

Passage Prize Volume 1, Passage Press, 300 str., rozebráno

Odposlechnuto

Pokud byste už od narození Ježíše Krista vydělávali každý den 5 milionů korun, stále byste byli chudší než Elon Musk.

Vždy když si objednáte pravý maďarský guláš, zemře koťátko. Nebo pejssek. Záleží na receptu.

„Peníze jsou jako sex. Zdají se být mnohem důležitější, když žádné nemáte.“

Charles Bukowski

Co mám dělat, když vidím zákonem chráněné zvíře, jak žere zákonem chráněnou rostlinu?

Ptá se kamarád manažera ČEZ:

„Hele, za jak dlouho si teď z úplatků koupíš BMW?“

Manažer ČEZu: „Tak za dva až čtyři roky.“

„Tak dlouho? Vždyť se u vás teď točí peněz jak...“

„Jasně, ale BMW není zrovna malá firma.“

13.–21. místo (2 hlasy)

(dokončení ze str. 1)

Joe Abercrombie: Věk šílenství 03 – Moudrost davů (Polaris, překlad Olga Machačová)

Pro knihu hlasovali: Jana Jůzlová, Václav Rác

Veronika Fiedlerová: Pozdravy záhrobí 02 – Ozvěny záhrobí (Golden Dog)

Pro knihu hlasovali: Madla Pospíšilová Karasová, Jan Procházka

Phillip Fracassi: Sacculina (Gnóm!, překlad Jakub Němeček)

Pro knihu hlasovali: Jan Křeček, Jiří Pavlovský

Joe Hill: Zámek a klíč 07 – Zlatý věk (Comics Centrum, překlad Alexandra Nikličková)

Pro knihu hlasovali: Tereza Kadečková, Tomáš Marton

Marko Hautala: Architekt temna (Golden Dog, překlad Linda Dejdarová)

Pro knihu hlasovali: Roman Bílek, Antonín K. K. Kudláč

Tereza Kadečková: O dracích a Sedmi (Golden Dog)

Pro knihu hlasovaly: Simona Dostalová, Míša Kubíčková

Vilma Kadlečková: Mycelium 07/08 – Zakázané směry/Program apokalypsy (Argo)

Pro knihy hlasovali: Ondřej Šeřík, Zuzana Hartmannová

Tomáš Lipner: Hvězdolet Vltava (Straky na vrbě)

Pro knihu hlasovali: Antonín K. K. Kudláč, Erik Slivka

Gene Wolfe: Kniha Nového Slunce 01 – Mučitelův stín (Fobos, překlad Pavel Bakič; 1. vyd. Baronet, 1995, překlad Václav Kříž). Pro knihu hlasovali: Ondřej Šeřík, Jan Vaněk jr.

22. místo (1 hlas + 2 zmínky)

Niven Larry, Pournelle Jerry: Luciferovo kladivo (Triton, překlad Zdeněk Uherčík)

Pro knihu hlasoval: Zdeněk Rampas

Zmínky: Stanislav Juhaňák, Monika Jupová

23.–25. místo (1 hlas + zmínka)

John Gwynne: Krvopřísežní 01 – Stín bohů (Host, překlad Roman Tilcer)

Pro knihu hlasoval: Martin F. Stručovský

Zmínka: Václav Rác

Jakub Němeček: Na lovu kvizonů (Gnóm!)

Pro knihu hlasovala: Erika Ena Adamcová

Zmínka: Martin Bečvář

Neil Sharpson: 2184: Pád Kaspické republiky (Planeta9, překlad Martin Královec)

Pro knihu hlasoval: Wojta Běhounek

Zmínka: Václav Rác

Jan Křeček

Roger Scruton: Jak být konzervativce

Kniha *Smysl konzervatismu*, což byla, tuším, první Scrutonova kniha, která u nás zkraje 90. let vyšla, na mne jako na dospívajícího hluboce zapůsobila a natrvalo ovlivnila moje politické názory. Je to ovšem náročná kniha a jen zdráhavě bych ji doporučil někomu, kdo se chce dozvědět, jaký je obsah poněkud tajemného politického názoru a postoje, kterému se říká *konzervatismus*. V následujících letech u nás čas od času vyšla nějaká další Scrutonova kniha, všechny bez výjimky skvělé, ale všechny se týkaly buď jiných nebo specializovanějších témat. Teprve jeho smrt počátkem roku 2020 jakoby jeho české příznivce popohnala k tomu, aby splatili alespoň některé přetrvávající ediční dluhy, a plodem tohoto vzednutí je i knížka *Jak být konzervativce*, kterou bych se naopak nezdráhal doporučit každému, kdo se vůbec o politiku nějak chce zajímat.

Jedním z typických znaků konzervatismu je, že se špatně definuje. Je to totiž postoj historicky i osobně podmíněný. Jeho sebebepochopení sahá až někam k Periklovi, který, když se prý zeptali, jaká je nejlepší forma vlády, měl odpovědět: Pro koho a v jaké době? Scrutonova kniha proto začíná příkladně konzervativním způsobem, stručným vyprávěním o tom, kdo autor je a jaký život prožil. Jak jinak bychom mohli porozumět tomu, co a proč nám chce říci? Nebo, což je ještě důležitější, proč bychom jinak tomu, co nám říká, měli důvěřovat? Nebude vůbec náhodou, že první kapitola knihy je jedním z nejkrásnějších vyznání obdivu a lásky k tradicím, které pomáhaly ustanovit západní civilizaci.

Politika je převážně praktická disciplína, takže dobrou politiku bychom měli poznat spíše podle toho, zda se osvědčuje, než zda vyprávění o ní zní přesvědčivě. Scruton jakožto intelektuál přikládá rozumu veliký význam, ale používá ho k tomu, aby *porozuměl* skutečnosti. Nikoli k vytvoření *vize*, kterou je třeba do skutečnosti otisknout. A i když se chápajícímu rozumu jeví struktury, které naši civilizaci utvářely, téměř nevyhnutelně jako zvlášť hodnotné – přinejmenším v tom smyslu, že vedou k neporovnatelně lepším výsledkům než principy libovolně jiné známé civilizace –, nedá se popřít, že se v posledních desetiletích právě naše civilizace a její struktury ocitly pod zuřivým náporom nepřátel. Z velké části na ni útočí její vlastní členové a ona v tomto zápase podléhá natolik, že možná bude zcela zničena.

Roger Scruton v takové situaci volí značně neobvyklou metodu výkladu. Druhou kapitolu nejprve věnuje jakési konzervativní propedeutice. Ukazuje, jak konzervativní postoj přirozeně vyplývá ze vzájemného mezilidského působení. Ukazuje, že konzervatismus je možný a v jakémsi smyslu i přirozený postoj. Zvládnutím konfliktů, které mezi lidmi vznikají, vytváří zvyklosti, které jednotlivé lidi chrání, aby mohli svoje životy prožívat do značné míry podle svých vlastních představ. Tento stav však má mocné ideové nepřátele, kteří se lidské životy snaží podřídit nějakým vnějším cílům. Další sedm kapitol, které tvoří nejrozsáhlejší část knihy, je věnováno rozboru oněch ideologií. Jsou to: nacionalismus, socialismus, kapitalismus, liberalismus, multikulturalismus, environmentalismus a in-

ternacionalismus. Autor se však nesnaží v první řadě vysvětlit, proč jsou chybné. Snaží se najít, co je na nich správné.

Přijde mi to jako výborná metoda. Navzdory jménu i tvrzení mnohých jeho zastánců není základním postojem konzervatismu touha uchovávat v naší společnosti to minulé, co se osvědčilo a co máme rádi. Posláním konzervativce je integrovat to nové, co nevyhnutelně přichází, do naší společnosti tak, aby zůstala zachována její soudržnost. Nejsme-li už přesvědčeni, že naše společnost je nevyhnutelně odsouzena k zániku, těžko by šlo vysvětlit, proč výše zmíněné ideologie získaly tak široký ohlas a někdy i podporu, kdyby nezachycovaly nějaký významný aspekt pravdy. Tedy kdyby v nich – konzervativněji řečeno – něco podstatného nerezonovalo s naší zkušeností. Roger Scruton se snaží ukázat, co je na nich rozumné – a proč je to, co je na nich rozumné a užitečné, důležitější než to, co je na nich přitažlivé a vzrušující.

Nebudu se snažit tento výklad nijak zprostředkovat, jde o stručnou a přístupnou knihu, kterou si každý může přečíst sám. Jestliže se člověk alespoň trochu zajímá o politiku nebo historii, nepřináší žádné překvapivé informace nebo teorie (bylo by nakonec velmi nekonzervativní, kdyby ano). Ale myslím si, že srozumitelně a přesvědčivě ukazuje, že naše životy mají hodnotu, kterou je potřeba spíše chránit než ničit. A zatím nejlepším způsobem, na jaký jsem narazil, popisuje, za jakých předpokladů může společnost fungovat tak, aby svým členům prospívala.

Když jsem říkal, že Scrutonův výklad není vlastně překvapivý, vůbec to neznámá, že by nebyl zajímavý. Téměř mimochodem utrousí řadu postřehů, které mi přišly inspirativní. Například, když hledá metaforu pro stav současného světa, říká, že v minulosti sloužil stát jako společenství pro ctnost, čemuž sloužilo složité uvažování o tom, co je správné, aby tak mohl vyžadovat loajalitu na základě svědomí. V moderní době byl stát společenstvím pro užitek, proto důraz na obchod, aby bylo možné poslušnost obhájit blahobytem. Současný stát se stává společenstvím pro zábavu. Potíž, které nyní, když morálku nebo práci nahrazujeme volným časem, čelíme, je, že zábava nevytváří ani hodnoty, které by naplňovaly jedince, ani mechanismy, díky kterým by mohla fungovat společnost. Mně na tom přijde pozoruhodné, že asi vždycky existoval nihilismus, byť někdy byl díky umění viditelnější než jindy. Ale je to možná poprvé v moderní historii, co zasáhl celou generaci. Na první pohled nás na „zábavě jako náplni života“ překvapuje, že je to představa budoucnosti, kde jde o „úspěch bez práce“. Ale Scruton vlastně dodává, že mnohem znepokojivější je, že jde také o „úspěch bez obsahu“. Takovýto volný čas totiž nevede k onomu typu povznesení a přátelství, po kterém v západním prostoru toužily všechny předchozí generace, které měly volného času příliš málo.

Zajímavé mi přišly i některé charakteristiky konkurenčních politických názorů. Liberalismu jde o vytvoření podmínek pro svobodné lidské jednání. Socialismu o naplnění cílů, ke kterým má lidské jednání vést. Konzervatismus pak v této perspektivě

jde o společnost, kde je možné od prvního přecházet k druhému. Takovéto postřehy ukazují i na silný a trvalý autorův důraz na antropologii – v určitém smyslu je pro něj „filosofie“ hlavně antropologie. Liberálové si myslí, že základem pro vznik hodnot je autonomie jedince. Socialisté se domnívají, že mají vzniknout nařízením shora. Míra, v jaké můžeme považovat podobné názory na správné, přitom závisí právě na pochopení toho, co je a jak funguje člověk. Pro konzervatismus je proto klíčové pochopení, jaký je vztah mezi člověkem, který hodnoty vytváří, v tom je blízký liberalismu, a společností, která jejich vznik a uchování umožňuje, v tom má průsečík se socialismem.

Větší část knihy se autor vypořádává s postoji, které vnímáme jako levicové, ale pozoruhodné mi přijde, že velmi kriticky se staví i k řadě názorů, které bereme jako pravíkové. Zvláště výrazné je to v otázce svobodného trhu. Scruton velmi pěkně vykládá argumenty ekonomů Rakouské školy o tom, že znalosti, které jsou v ekonomice rozptýlené, dokáže trh prostřednictvím cen zboží a služeb agregovat, a tak poskytovat informace, které jsou potřebné k tomu, aby hospodářství dobře fungovalo. Přejímá tedy bez výhrad, že svobodná směna statků je nutná podmínka prosperující společnosti. Současně však připomíná, že to není zdaleka jediná podmínka. Volný trh sám například nezaručí, že někteří z účastníků nedokáží svoje náklady přenášet na jiné. Řada jevů, které dnes vnímáme jako důsledek kapitalismu, je ve skutečnosti spíše jeho zneužitím. Přijde mi, že ekonomická věda v reflexi kapitalismu hodně zůstává za vývojem původně kapitalistických společností. Zdůrazňuje-li se dneska i nadále, a to oprávněně, význam svobodného trhu, může řada lidí chybně, ale poměrně pochopitelně dojít k názoru, že příčinou negativních jevů je právě svobodný trh, i když je to názor ve skutečnosti nesmyslný.

Dneska je chudoba chápána jako něco, co ohrožuje naši důstojnost. Měří se proto relativně, jako bohatství menší než nějaká forma střední hodnoty, což vede k tomu, že chudoba je v našich společnostech nutně neřešitelná a trvalý problém. Snadno zapomínáme, že ještě poměrně nedávno existovala chudoba ve své absolutní podobě: jako stav ohrožující naši fyzickou existenci. Je proto znepokojivé, že jeden z hlavních mechanismů, kterými jsme se jako jediná společnost v dosavadních dějinách dokázali této chudoby zbavit, je napadán ze dvou protikladných stran. Levice se svobodnou směnu snaží zničit, protože se domnívá, že zisk jednoho je ztrátou druhého. Zde ekonomie už dávno věrohodně prokázala, že to je chybný náhled. Je to naopak omezení podnikání, co povede ke zvýšení chudoby. Zajímavější však je, že pravice pomáhá ke zničení svobodného trhu tím, že zastává práva na neomezované podnikání i u účastníků, kteří systém zneužívají. Bezprostředně tak omezují konkurenci, tedy jeden z předpokladů pro vznik bohatství, a odvozeně i diskreditují jediný hospodářský systém, který dokázal skutečnou chudobu vymýtit.

Snad se mi podařilo alespoň v neumělém náznaku ukázat, že Scrutonova debata nad otázkami, které ovládají náš politický život, je překvapivě komplexní. Ale i když se mi jeho názory zdají být očividně rozumné, jen zcela výjimečně se dnes najde

někdo, kdo by s nimi alespoň vzdáleně souhlasil. Zajímalo by mě proto, co by všichni ti lidé, kteří tak či onak nesouhlasí, vlastně řekli, kdyby byli ochotni chvíli poslouchat a měli dobrou vůli chápat, co Roger Scruton říká. Myslím, že i když v řadě záležitostí můžou jeho postoje vyvolat skoro instinktivní nechuť, není tak snadné je uvědoměle odmítnout jako nesmyslné nebo chybné. Ale ochota někoho poslouchat a dobrá vůle mu porozumět už dnes paří mezi ctnosti, které se přinejmenším ve veřejných debatách téměř nevyskytují. To nakonec autora, ovšem teprve poté, co byl nucen sám se vypořádat s námitkami svých oponentů, přivádí k desáté kapitole, kde se zamýšlí nad tím, co pravdivého je na konzervatismu. Vysvětluje zde, že nejenom vnější hodnoty, jako je bohatství, ale i vnitřní hodnoty člověka se vynořují teprve na základě vztahu a spolupráce s jinými lidmi. Cítíme zde snahu o vzájemné porozumění, i když si nemůže být jistý, zda ho vůbec někdo bude ochotný poslouchat. Musím říct, že možná právě tento vstřícný postoj mi v dnešní situaci, kdy jsme všichni a ve všem hluboce rozpolcení, imponoval snad nejvíce ze všeho.

Zde také končí první, výkladová část knihy, kde bylo cílem na dlouhé řadě dosti konkrétních příkladů ukázat, jakými principy se konzervativní postoj ke světu řídí. Osobně jsem byl nejvíce zvědavý na tři závěrečné kapitoly, kde se Roger Scruton pokouší konzervatismus myšlenkově shrnout a kde zvažuje, jaké šance má v dnešním světě zmitaném nekonečnými kulturními (a v opět vzrůstající míře i skutečnými) občanskými válkami.

Pozoruhodnou a obtížnou otázku představuje pro konzervativní pohled vztah mezi křesťanským náboženstvím a politickým konzervatismem. V dnešní společnosti už dost dobře není možné brát náboženství jako základ politického názoru. Když však Scruton analyzuje, jaký dopad mělo křesťanství na naši společnost, zajímavě ukazuje, že některé základní koncepty našeho pojetí občanství jsou vlastně zesvětštěným chápáním křesťanské lásky. Její radikální podoba, jak ji ukazuje *Nový zákon*, vyžaduje, aby na ni měl každý člověk stejný nárok, ať už sdílí víru nebo ne. To je rozdíl například od islámu, kde víra nárokuje bratrství, mimo které nikdo nemá právo na rovnocenné zacházení. Křesťanský universalismus ve vztahu ke konkrétnímu člověku však umožnil, aby si naše společenské instituce nárokovaly loajalitu obvykle vyhrazenou jen náboženství, aniž by po členech společnosti náboženskou víru vyžadovaly. Zaručovaly tak jednotlivým lidem právo na odlišnost ve – v zásadě – přátelském prostředí. Z tohoto úhlu pohledu je kuriózní, že toto osvětské pojetí občanství dneska nejvíce zpochybňují právě aktivisté, kteří se právem na odlišnost nejčastěji zaklínají.

Druhá analogie, která je pro konzervatismus podstatná, je určitá podobnost mezi vnímáním rodiny a společnosti, protože v obojím se projevují podobné předpoklady a principy. Neбудu toto téma nijak rozvíjet, ale dnešní situace jako by nepřímo potvrzovala i tento postřeh, protože významná část útoků na naši společnost stále ještě probíhá právě skrze útoky na manželství. Scruton rozebírá i další hodnoty, které ustavují konzervatismus: vztah ke vzdělání, vztah k práci, vztah k umění (to zvláště podrobně), vztah k volnému času, vztah k humoru a podobně. Předvádí tak konzervatismus opět pomocí jednotlivých

příkladů, i když nyní jsou to abstraktněji pojímané příklady, v kterých jde nejenom o vhodné uspořádání společnosti, ale vlastně i o způsoby, jakými se rozvíjí naše osobnost a náš charakter. Myslím, že bychom se Scrutonův postup asi zdráhali nazvat *definicí* konzervatismu. Těžko říct, jak by na jeho výklad reagovali lidé, kterým jde o vymezení čistě politického postoje. Ale přijde mi, že se mu podařilo přesvědčivě ukázat, jak spolu široká škála hodnot, které utvářejí naše životy a které mají svoji autonomii, ve skutečnosti vnitřně souvisí. To není v dnešním fragmentovaném světě vůbec málo.

V mnohem stručnější předposlední kapitole autor shrnuje, jakými způsoby se lidé, kteří dnes získávají moc, a to nezávisle na tom, jaké konkrétní názory zastávají, snaží potlačit všechny, kteří mají názory odlišné. Jak se z moderního vznešeného ideálu tolerance opozice opět stává dávná potřeba zahubit herze. Toto je svět, v kterém už konzervativci žádný bezprostřední vliv nemají. K úspěchu konzervativní politiky je potřeba určitá míra kultivovanosti. Není přesně určené, na jakém místě se má vyskytovat, může se klidně projevovat i roztodivnými způsoby, ale *někde* politiku ovlivňovat musí. Dnes takové místo zřejmě nemáme.

Očekáváme-li, že se v poslední kapitole Roger Scruton pokusí zformulovat strategii, jak by jeho politický postoj ve světě mohl uspět, budeme zklamáni. Potřetí se vrací k pochopení konzervatismu a tentokrát to, zrcadlově vůči první kapitole, činí z osobnějšího pohledu. Do jisté míry je to žalozpěv. Domnívá se však, že ztráta je jedno ze stěžejních témat evropské kultury, kterému bychom se neměli zvláště v dnešní éře „pozitivity“ vyhýbat. Všimá si přitom, že staré lidské instinkty však nejsou zcela mrtvé. Pro významnou většinu lidí, i když je jim náboženství zcela cizí, je svatební obřad v kostele při mši, kde téměř ničemu nerozumí, hodnotnější, než je svatba na zámku vedená starostou, kde rozumí všemu – a není to jen nějaká nahodilost. Stále ještě vidíme, například v architektuře, malé zbytky minulosti, takže si stále ještě vzpomínáme, že věci byly opravdovější, protože lépe odpovídaly naší antropologii. Dokážeme docenit skutečnou krásu, když vidíme, jak místo, které bylo určeno pro údajně vznešeného prázdno, nakonec zabírají jen záplavy laciných dekorací.

Přijetí ztráty jakožto součásti našich životů může nakonec vést k jejímu překonání. Roger Scruton si proto myslí, že je stále ještě možné obnovit určitý dynamický vztah mezi generacemi – lidmi mrtvými, živými i ještě nenarozenými, což je skutečným základem konzervatismu a předpokladem všech jeho následných dobrodiní. To je věc, kterou je těžké vytvořit, ale poměrně snadné zničit, jak vidíme okolo sebe. Není zřejmá žádná strategie, jak bychom se měli úspěšně bránit. Konzervatismus předpokládá v moderní době určitý druh reflexe, kdežto naše okolí se řídí jen emocemi, o kterých je zakázáno přemýšlet. Podle mne je však konzervatismus přitažlivý nejméně ze tří důvodů: je pravdivý, protože odpovídá naší přirozenosti, usiluje o spravedlnost, pod jejíž ochranu se snaží zahrnout stále více lidí, a umožňuje harmonický život, aniž by lidi trestal za jejich odlišnost. Přijde mi, že i když jsou tyto cíle v příkrém rozporu s tím, o co prakticky usiluje dnešní společnost, jsou poměrně

blízké tomu, o čem aktivisté slovy tvrdí, že dělají. Možná, jako už tolikrát v historii, až revoluční šílenství trochu utichne a lidé pohlédnou na zkázu, kterou za sebou zanechalo, nastane čas znovu budovat něco velmi podobného původnímu stavu. Snad je naším úkolem udržet do té doby náhled, že je to dobré, rozumné a možné.

Obávám se, že se mi nepodařilo třeba jen naznačit osobitý a podnětný Scrutonův styl uvažování. Nejsem zatím ani zdaleka tak kultivovaný a moudrý, jako byl on. Věc konzervatismu se dnes zdá být ztracená – zajímá už jen ty, jejichž názory mají smysl pouze při existenci nepřítelů, takže za konzervativní dnes zoufale označují věci, které nám ještě nedávno přišly jako nesmyslně radikální. Nevelká kniha *Jak být konzervativce* i přesto má svůj smysl. Vysvětluje, proč byla naše minulost taková, jaká byla. Je možné, že zanedlouho už bude něco podobného zcela nesrozumitelné.

Jiří Grunt

Odposlechnuto

Takže adieu, Pepsi Colo. Ačkoliv jsem v poslední době přešel spíše na RC Colu, pořád jsi byla mým číslem dva. Ve slepém testu jsem neomylně rozlišil Coca Colu od tebe. Tys byla lepší. Tvoje chuť měla hloubku oproti usazené povrchnosti Coca Coly. Jenže jsi zradila. Tvůj obsah cukru začali pančovat umělými sladidly.

Ano, těmi, o kterých jsem tu nedávno citoval vědeckou studii, že škodí podstatně víc než cukr a jsou karcinogenní. Jenže soudruzi u vás si řekli NE, nebudeme se ohlížet na vědu, důležitá je pověst firmy, která se zavázala snižovat obsah cukru, aby měla delší meč v šermování s Coca Colou. Abys mohla slavnostně vítat iniciativu PepsiCo Positive, která „má lidem umožnit více pozitivních voleb“, ale lžeš, protože nám naopak možnosti voleb snižuješ.

Nebudu psát, že jsi mi zkazila Silvestra, jako jeden zákazník na tvém českém facebookovém profilu. Tohle je dopis na rozloučenou. Píšeš mi na webových stránce, že si z toho nemám nic dělat, že prostě „harmonizuješ recepturu na trzích napříč Evropou“. Nasrat. Možná se ještě potkáme v retro týdnech Lidlu, kde na mě budeš házet oko nápisem „Retro Pepsi s PRAVÝM cukrem“. Ale víš co? Harmonizuj si s někým jiným.

Mělas to nechat na mojí volbě. Mělas přece tu černou kámošku Maxku. Kdo nechtěl sladit, měl ji jistou. No a teď mi tu volbu bereš. Protože, jak jsem se dočetl na pepsico.com, zavázala ses do roku 2025 snížit kalorie o 25 % a do konce dekády dokonce o 50 %. Copak jsem doprdele klima, aby mi pořád někdo něco snižoval?

Zbyla mi z toho v puse jen taková divná pachuč. Jméno té pachuti není pelyněk, ale acesulfam a sukralosa. Ale hořké to je stejně.

Už se nepřipomínej. Mažu si tě ze seznamu věcí k nákupu.

Sbohem.

Ivan Adamovič / 18. ledna

Viděl jsem dno Babiše, Majerový, Ševčíka, Štěpánka, Rajchla, ale stejně mi přijde, že aspoň ty nesmysly píšou s nějakým zlým záměrem a nikdy nenapíšou něco tak upřímně hloupeho jako [senátorka] Adéla Šipová.

Bratříček

Emil Hruška o králi braku Jelínkovi

V průkopnické práci z historie české sci-fi *Něco je jinak* rezonuje krátce Sláva Václav Jelínek (1905–1967) a jeho díla. Mezi fantastiku se kladou *Ostrov hrůzy* (1928), *Příšery doktora Gargy* (1932), *Vystřelení na Měsíc* (1932), *Země tlustých bohů* (1943) a další. Sepsal i jiné fantazijní výtvořky: *Dobrodružství dvou hochů na Měsíci* (1937) či *Vyzvědače na Marsu* (1940), *Objevené zlato* (1927–1928), *Úžasná dobrodružství* (1931), *Vládkyni džungle* (1931), *Fotografii ze záhrobní* (1931), upříliš škvár *Farář z Hochglockneru* (1937) či *Čarodějkou ze zámku* (1938). V léta zveřejňované rubrice *Patvar* (na zadních stránkách literárního časopisu *Tvar*) jsem Jelínka také „probíral“ a před hlubším ponorem do kesonu s jeho životními osudy mě uchránilo jen to, že musel být medailon nafouknut také ukázkami mistrových veleďel. Nezanedbal jsem to a předešel zde v miniatuře funkční přístup Emila Hrušky, jak se k němu vzápětí dostanu. – Pro *Neviditelného psa* jsem stař o Jelínkovi popjal jinak a pod titulkem *Sláva! Václav Jelínek a jeho detektiv Bangs* byla zveřejněna posledního června 2008. Což nemění nic na tom, že hlavní zvládl Ivan Adamovič ve svém slovníku (1995), kde mj. zdůraznil, nakolik je valný díl Jelínkovy prózy zasut ve starém tisku a časopisech, čímž jsou vedle jináčích miněny *České slovo*, *Nová Praha*, *Pražský ilustrovaný zpravodaj*, *Hvězda*, *Večer*, *Reforma*, *Expres*, *Letem světem*, *Rozkvět...* „Byl jedním z nejrychleji pišících spisovatelů v české literatuře, čemuž odpovídá úroveň,“ dodá Adamovič a – snad jen pro nedostatek místa – nepřirovná Jelínka k Vládi Zíkovi, dalšímu rychlopsavci, který se zapletl s Hitlerem. Co do produktivity si byli Zíka a Jelínek podobní, nicméně ten první druhého literárně přece jenom převyšoval. A zase tak grafomaniakální nebyl, vždyť jen podle hlášení deníku *Expres* (1930) měl Jelínek v pětadvaceti na kontě padesát románů. Anebo *Expres* krapet šálí? Netuším, ale tendenci mystifikovat měl i Jelínek. Řekl bych, že zpupně prášil, a jeho vyvyšování se dosáhlo zenitu za protektorátu. Blázen asi nebyl, choval se nicméně těžko omluvitelně. A Emil Hruška rovněž nadhazuje názor, že vlastně víme o Jelínkovi tak málo i proto, že prostě stále psal. Skutečně? Tak či onak, lze-li charakteristiku *grafoman* komukoli přilpnout bez uzardění, Jelínek je terčem jedna. Hruškův nakladatel mi jenom před pár dny věnoval recenzní výtisk non-fiction *Král českého braku* a čtu, že mezi roky 1924 (to bylo Jelínkovi teprve devatenáct) a 1944, kdy se jeho kariéra již zhortila, vydal minimálně sto pět svých románových titulů. A to pravděpodobně existují další a nebyly jenom ještě detekovány. Navíc... Dejme tomu *Krásná ošetřovatelka* (což není na mou duši nic od Konsalika), vydaná Josefem Elstnerem, má hned tři svazky, každý s vlastním názvem.

Jelínek mimo to publikoval povídky a užíval pseudonymy. Jedním z prvních bylo „krycí jméno“ V. Ludikar, jak podepsal *Oči, jež neumí lhát*, ale pod tímtež přízviskem vyšly i romány *Rose Marie* (1935) či *Osudný valčík* (1940). A dalšími z x pseudonymů se staly jeho přezdívky Lužaič, Yelling, Jack Briggs a – za války pro takřka desítku románů – Willibald Yöring. Aby to nebylo málo, neostýchal se vydat podruhé dílo pod

novým, a to krycím titulem, což je mj. případ románu *Muž mimo zákon* (1930), reeditovaného jako *Zlatý jed* (1940).

Kniha *Král českého braku* mě možná i zklamala, ale stopově. Na chvíli. Její autor (mj. právník a poradce v Bruselu) se specializuje na figury protektorátu a zavadil mezi nimi o Jelínka. Ten životopis snad spíchl dost horkou jehlou, ale první, přičemž pramenů je minimum. Hruška se, pravda, prodral stezkou nejmenšího odporu, ale budiž mu odpuštěno. Je taky navždy průkopník, i když valnou část publikace zabírají podrobná převyprávění sedmi Jelínkových románů, proložená zábavnými, dlouhými citacemi. O samotném životě Slávy Jelínka vypátral EH méně a opravdu to vypadá, že Jelínek jen psal a psal, až se mu rozpadla síť přátel, aby stěží zůstala žena a redaktori. Svůj deník spálil či ani nevedl – a je to už osmdesát až sto let za námi. Sto románů za dvě desetiletí. Tedy rekord a dá se čekat, že i o Jelínkovi vznikne následkem proluk v jeho životě román, asi jako se to stalo Foglarovi v případě (značně diskutabilní) knihy Lubomíra Kubíka (*1945) *Jestřábův let* (2009). – Hruška ovšem napsal svou knihu bez fantazírování a práci si malinko zjednodušil leda v *entrée*, kdy přece měl šanci definovat fenomén BRAKU osobně a precizně. On však šel akademičtější cestou citací, což mám za jistou rutinu onoho menšího odporu, kdy se klidně do aleluja opakují nepřesnosti. Takže Hruška udá, co psaly o braku *Slovník literární teorie*, Karpatského *Labyrint literatury*, dokonce i Hrabákova *Napíná vá četba pod lupou*. Ale to vše, chvála bohu, zasune vzápětí za španělskou stěnu velmi obsáhlou citací z Vančurovy stati *Jak číst*. Sama o sobě je méně známá a navíc se uvnitř přínosně opakují slova Vančurova příbuzného Jiřího Mahena, který škvár obhájl takto: „Špatný život vychoval většinu lidí velmi špatně, ale oni se zachraňují po svém: čtou romantickou literaturu, která jim je vykoupením ze všednosti. Hledají detektivní novely proto, aby se zbavili hrozné tíhy prostřednosti. Čtou revoluční literaturu, poněvadž kolem denně vidí ohromné množství nevyužitých, nezaměstnaných, neprobuzených sil. Jsou naplněni smyslem pro patos a hltají proto literaturu tendenční. Čtou často krváky, poněvadž mají v hlavách sen o primitivní spravedlnosti.“

Hruška dvakrát cituje i *Marsyas*, ale Mahen (jeho děd a děd Vančurův byli bratři) to stejně vystihl nejlépe. Ostatně i Emil H. zachytil svůj klíč, když převyprávěl onu sedmici bizarních děl: *Muž s kocouřím čelem*, *Mňau*, *Travič žen*, *Lupička Isa*, *Smrt před očima*, *Prodavači lidské kůže* a *Příšery doktora Gargy*. Ano, Hruškova práce je i kompilát, to se dá říct vždy, ale kompilát poctivý, v nejlepší smyslu. Zvlášť mě zaujal list 221–222: *Jelínek v Hrobce*. Má tam slovo obhájkyně, anžto asi deset let po Jelínkově smrti v kruhu Charty 77 vyrašila „debatní společnost“ Hrobka (1981), jejíž členy spojil i zájem o „upřímný“ brak – a ne tedy edici *Magnet*. Členky se rády scházely taky z jiných příčin, avšak přímo programově toužily chránit díla, kde dobro a zlo ještě stály proti sobě přehledně jako v bondovkách. Kde postavy sice bývaly karikaturami sami sebe, přesto ale zvláštně akceptovatelné. I o tomto stolním

spolku, jehož osobností byla Olga Havlová, píše historik Pavel Kosatík (*Člověk má dělat to, nač má sílu*), a členky samy vydávaly časopis *Nový brak*. Jedna z nich, Olga Stankovičová, o Jelínkovi řekla časopisu *Revolver revue*: „Podle mě je naprosto nedoceneněj. Podařilo se mu zvláštním, patologickým způsobem udělat něco s jazykem, vnímáním světa. Úplně se osvobodil od zábran a co píše, jsou v podstatě i prasárny, ale autentický, z jeho nejlubšího já.“ A Stankovičová dodá: „Když Jelínek píše, jak hrdinka rozpouští lesbickou tetu v kyselíně sírový, má z toho očividně nefalšovaný potěšení. Proto a nakonec i čtenář. A ten jazyk! Je celej nějak zalomenej a zkriven. Jako by viselo něco nad autorem, za co ani nemohl, a celý prostor, v němž se pohybují jeho postavy, je svět schizofrenika; a když to čteš, jsi do toho naložený taky.“ A okouzlena dodá: „Jelínek třeba píše a najednou se zaujme klíčovou dírkou a popisuje – na půl stránce, jak vypadala klika za přísvitu, který zrovna padal na dům, a klika přímo bobtná, ale bobtná i čas. Ta klika se stává středem všehomíra.“ Disidentka Olga Stankovičová dokonce Jelínkovo dílo dělí na to „odfláknutý narychlo“ a „majstrštyky“, aby věc uzavřela takto: „Vždycky to nějak ujíždí stranou. Je tam cejitit to naprosto horký, patologický zaujetí pro věc. Myslím, že je Jelínek autor, kterej by si zasloužil seriózní studii.“ A ne, tu Emil Hruška rozhodně nenapsal, nicméně už ve společnosti Hrobka došli dámy k závěru, že existují romány dívčí a ženské a Modrá knihovna a ledacos, avšak jen Sláva odevšad vyčuhuje jako bolavý palec – a vyčuhuje zvláštním, s ničím nesrovnatelným způsobem. „Je jinej. Autentickej, naléhavej, nezaměnitelněj.“

Jeho otec byl knihář Rudolf Jelínek (*1879). Matka si za svobodna říkala Marie Lorenz (*1879) a bratr Saša (*1903), lékař, byl major a posléze primář divizní nemocnice v Hradci.

Sláva Jelínek maturoval na Jiráskově gymnáziu a dva roky studoval angličtinu, tím se jeho vzdělávání uzavřelo. Z vojny puštěn po devíti měsících díky „vážné nemoci“ a nechtěl být celkem vzato ničím, jen spisovatelem. Hruškou přetištěná reportáž o nástupu k útvaru *Rukováním* (1930) dokládá talent a doložitelný je vždy v momentech, kdy zaznamenával realitu, především tu osobně protřpenou. Bohužel asi trpěl málo. V Chorvatsku poznal Antonii Adamcovou, jejíž otec byl Čech. Vzali se, ale děti neměli. Co Jelínek v mládí četl, přesně nevíme, ale stoprocentně Saxe Rohmera a Karla Maye. Roku 1924, kdy mu bylo devatenáct, vydal Šrámek doktorem Fu-Manchu inspirovaný Jelínkův debut *Záhadný mandarin*, což nezaměňujeme s pozdější básní Egona Bondyho *Podivuhodný mandarin*, byť určitá souvislost zde možná bude. Již tato Jelínkova prvotina je na hraně braku, ale náš svět patrně začal být opět dekadentní, takže tržní cena pekelného *Mandarína* míří k nebi. Následovala proslulá trilogie *Sir Lee Farguhar* (1924), *Láska sira Farguhara* (1925) a *Konec sira Farguhara* (1925), kde má třetí díl fantaskní prvky. Existují ovšem dvě verze tohoto díla a první bezesporu překročila jistou hranici. Od ředitelství dívčího gymnázia autor obdržel i přípis, že bylo žačkám zabaveno hned šest výtisků. Inu... Koitus ženy s kozlem v každé knize nenajdete, že ano. V letech 1931–32 vychrlil Jelínek i 28 sešitů *Detektiva Bankse*, které jsem ve *Tvaru* charakterizoval:

„Jestliže bych se zaměřil na sub-žánr laciné sešitové detektivky, sami zaregistrujete žalostnost oné sestupné řady. Začíná v relativní výšce nickcarterovkami, klesá k poněkud ubozejším clifftonkám, až vážne u samého dna bažiny. U Bangse.“

Erudovaněji se o Jelínkovi nedávno rozprávěli Pavel Mandys a Michal Jareš v *Dějínách české detektivky*, knize navíc zadaptované v devítidílný televizní seriál, kde autoři sošně citují. Jelínek ale nechýbí ani v objemné (736 stran), Pavlem Janouškem iniciované „bibli“ *Dějiny české literatury V PROTEKTORÁTU Čechy a Morava*, nominované na *Knihu roku 2022* – a zahrnující vynikající Jarešovu pasáž o populárním písemnictví. Bohužel, právě za války si Jelínek naběhl a váhám, zda jím nelomcovala hysterie. Pokud ne, megalomanie dozajista. Anebo hrál – v touze po kariéře – šílenou dvojí hru? Kdo ví. Ale udávat sousedy a koncepty udavačských dopisů sice jsou dětinství (na gestapu je snad nemohli brát vážně), ale... Zjara 1940 napsal Jelínek (svou chatrnou) němčinou přímo na Hrad K. H. Frankovi: „Pouze Vaše politika je správná... Jako spisovatel jsem byl vždy proti Benešovi a komunistům, marxistům, a psal o Německu jako o vzoru, naučil se milovat Vůdce. Má díla byla – v milionových exemplářích – zbrání proti jedu západu i proti moderní kultuře Anglie a Francie. Proti židovskému jedům.“ K čemuž vlezle dodá: „Žena mi nedávno připravila velkou radost vaší fotografií – byl to vánoční dárek – pro moji pracovnu, kde visíte vedle obrazu Vůdce, Dr. Goebbelse a Hermannu Göringa. Třikrát ‚Sieg heil‘ Vůdci! Ať žije Německo! ‚Sieg heil!‘ SS-manům!“ Žertoval? Báł se. Za měsíc každopádně udal přímo Frankovi novináře Kožiška. Dokonce vystříhali se ženou články, které Kožišek plodil za první republiky, ale nějak nedomyslili, že nyní stojí dotyčný na špicí nacistické žurnalistiky. Prahl ho snad Jelínek vyštípat a svrhnout a zaplnit jeho místo? Možná. Jenže filuta Kožišek tajně spolupracoval i s gestapem a Frank nechal Jelínka okamžitě prověřit Bezpečnostní službou. Jako veškeré své pochlebníky. „Jelínkovo práce jsou zcela ve stylu Karla Maye“, napsala tato slaba překvapivě, „a dokonce navštívil vdovu Kláru May v Radebeulu. Věnoval jí své knihy. Pro odevždy Němcům projevované přátelské založení je nenáviděn obyvateli Kyjí, kde nechala jeho paní postavit vilu. O svých předcích tvrdí, že byli Němci. Říká si Siegfried Wenzel Jelínek-Yöring a usiluje u oberlandrátu o německou státní příslušnost i přijetí do NSDAP.“

Pobaví dnes i Jelínkova reakce v dotazníku, kde kolonku „literární činnost/která díla jste vydal/kdy- kde-u kterého nakladatelství“ vypsal: „Známý aktivistický básník, který výtečně zobrazuje život zahraničních Němců.“ V jiném dotazníku pro změnu hrdě píše: „Píše knihy vychovávající pro ideu Adolfa Hitlera, pochopení německé duše a její povahy.“

A trapná posedlost „doktorem“ Karlem Mayem, daleko lepším spisovatelem? Inu, hraničila s fraškou. Mezi 19. 6. a 16. 8. 1940 se Jelínkovi povedlo přezvat Libušinu ulici, kde žil, na ulici Karla Maye. Jak argumentoval? Jednoduše. Češi mají „svatou povinnost“ cítit nesmrtelné Mayovo jméno a vdově prý přislíbil při polibku na ruku, že „to zařídí“. Punktum? Ale ne! *Last, but not last* prý Jelínka (a slyšte o tom) podporuje obávaný náměstek primátora Josef Pfitzner. Navíc připomněl, že v Libuši-

ně ulici žije a je „autor německého původu“ jménem Siegfried W. Jellinek-Yöring. Inu... Být já dnes primátorem Hřibem, přejmenoval bych tu uličku jistě rovnou „z fleku“; ale to žertuji. Za války se věc táhla víc než těsto štrůdlu, a tak „chrabrý boss“ Jellinek úřady varoval. „Brzy jedu do Říše a rozhodnutí o přejmenování vezmu rovnou sebou.“ Čímž vyhrál. Tedy... Bylo přejmenováno, ale leckterá výhra se po letech obrátí ve fatální prohru, to známe všichni. Ani netušil, na co si zadělal! A že nakonec půjde o hřích číslo jedna.

Doma Jelínek ubytoval německé vojáky z nedalekého letiště Kbely a dochovala se fotka (v knize na straně 111), kde stojí nad zahradním stolem mezi triem poddůstojníků letectva. A pod nimi jeho paní mezi dámami. Jedna dáma laská psička, druhá vypadá spíše na podsaditou, spokojenou komornou.

A pak? 9. května 1945 oba manžele přímo ve vile zadržel *Revoluční národní výbor* – a stačilo devět dní... a Jelínek byl zatčen co kolaborant a udavač. Jeho soused Kosan vyvěsil roku 1943 prapor a – snad mechanicky – ne protektorátní (ani ho neměl), ale náš: a Jelínek to práskl. Gestapo přijelo, zabavili dvě československé vlajky a... Nevyšetřovali nic. A tak Jelínek oznámil, že Kosan schválně kropí zahradu v takém čase, aby Sláva neslyšel řeč vůdců v rádiu. Jenže soused zaléval za kuropení a mezi pátou a šestou projevy nevysílali. To se už gestapo smálo, ale hysterik teď udal Kosanova syna. A hned dvakrát. Zač? Uplivl si před háknkrajcem – i při Hitlerově projevu.

Mladého Kosana si předvolali, ale trestán nebyl. Němci pochopili, že chce Jelínek sousedy denunciovat. Obdobně ostatně museli do Pečkárný pozvat jistou Libuši Horákovou, další Jelínkovu nevinnou sousedku. I ona prý plila před praporem s hákovým křížem. Dokazatelné to nebylo, i nic se jí nestalo; a tak Jelínek udal sousedku Kusovou. Spadlo totiž německé letadlo a ona řekla: „O svini méně.“ – Tak za to ji gestapo předvolalo hned několikrát. Zda je to úplně bavilo, nevíme. A Jelínek? Byl autor sta románů trochu i cvok? Nebo šlo o trapné provokace? Ve zprávě z 19. 12. 1945 spolu s Hruškou čtu: „Opěvoval německý národ. Vyhrožoval obecnímu úřadu při každé příležitosti (že se s ním musí korespondovat výhradně německy) a žádal změnu jména na Willibald Göring. Psáno s G.“

Sám Jelínek se ale prohlásil za nevinného a na obhajobu uvedl na sta argumentů. Podpisy na udáních Němci falšovali. Jméno si změnil na „cize znějící“, aby ho neobtěžovali pozvánkami ke vstupu do *Vlajky*. O německé občanství žádal, ale nako. Chytře kalkuloval s odmítnutím a papíry ostatně nedodal.

Lékaři zkoumali i duševní Jelínkův stav a analyzovali jeho předky. Babička z mamičiny strany chtěla prý podpálit dům, to vyšlo najevo, a vyhrožovala skokem do studny. Děd byl zase známý notorik. A babička i máti byly prý prostě „divné“; takže otec si na choť i stěžoval, že snad „měla jít do kláštera“.

Samotného Jelínka označili za neurastenika a psychopata „bez duševní rovnováhy“ s vícero zvláštnostmi. Činy prý páchal „v prudkých hnutí mysli“ a cítil se obětí doby. Sám tvrdil, že je utajený odbojář. Díky jím psaným knihám „nedostali páni tolik papíru na politické spisy“ – a nakladatel ani nemusel propouštět, což znemožnilo poslat X osob do Říše a do zbrojního průmyslu. „Každá má kniha skrývá jinotaj cílený proti Říši“, prohlásil Jelínek a do obhajoby přímo zaznamenal, že byl „terorista“. Zabránil Německu ve výrobě tisíců zápalných pum. Jak? Roku 1942, kdy Říše nutně potřebovala materiál, statečně navštívil v Hloubětíně partyzána Jaroslava Jandu, když se tento zrovna skláněl nad haldou hořlavých bomb. A ty Jelínek odpálil a takřka přítom uhořel. „Na ten výbuch nezapomenu do smrti“, píše. „Co by mě a Jandu čekalo – je jasné.“

Svůj román *Lupička Isa* interpretoval jako protifašistický. V titulní roli je totiž partyzána. Nakladatele Šrámka i jeho bratra označil (ostatně právem) za socialisty a levičáky a své knihy, jak zdůraznil, uváděl citáty od židovských anebo Německu vale dávajících klasiků Manna a Heineho. Ve dvou případech se zdá, co protifašistického uměl Jelínek ze svého divného života vykřesat. „Byl jsem spolupracovníkem komunistického *Trampa*, řízeného přítelem Meliškem, kterého pozvali do Sovětského svazu, kde pobyl delší dobu a odkud mi psával. *Tramp* měl – mimo mne – za spolupracovníky Gézu Včeličku, malíře Bidla (dlouho vězněného nacisty) a Konráda, dnes nejlepšího komunistického prozaika. Taký Frantu

Sauera i většinu levicových umělců štětte a pera.“

Argumentoval i tím, že založil časopis spolu s komunistou Jenčem, jehož „sestra se vdala do Ruska“, a že napsal romány *Dva habešští zběhové* a *Habešská legie smrti*. Hrůzy smíšeného manželství Němce (alias padoucha) a Češky líčí pak jeho sudetský román *Osudy nalezcovy*, jehož tři vydání Němci za války nemilosrdně vyklučili z veřejných knihoven. Řádění Japonců v Číně zase zaznamenal v *Aeroplánech nad Šanghaji* a Rasputina a pravou tvář posledního cara zachytil pro-revolučním románem *Krásná ošetřovatelka*. Dodává: „Nenapsal jsem nikdy nic, co by svědčilo o lásce k nacismu. Svůj názor na svět, lidi, politiku a umění jsem NEčerpal z knih či diváním se okny restaurantu a z oken přepychových aut a podobně, ale na zaprášených silnicích, mezi chudáky a vydědenci: jako pravý socialista. Šlapal jsem silnice, pracoval v přístavech, stávkoval; a pokud jsem vyličil svět těch vyšších vrstev, jen abych kritizoval a napadal.“ Nato Jelínek zdůraznil, že neexistuje německé příjmení od Y.

Prahl totiž mít jméno „anglického rázu“ a žádost o jméno Göring podal s vědomím, že stoprocentně neprojde, ale zase projde o to spíš příjmení od ypsilon. Chytrácky se rovněž odvolal na to, že holandsťi spisovatelé směli za války do Kulturní komory-odnože Kulturní komory Goebbelsovy, již vedli nacisti

té. Ale vstoupivší do Komory přece prohaně zveřejňovali verše o španělské okupaci Nizozemí v 19. století. Nešlo snad o kulturní odpor, který vždy stmelí národ? I Češi se, jak řekl, za staletí útisku naučili číst mezi řádky, a tak to dělal „jako Holanďan“ a ještě roku 1940 statečně reeditoval svůj román *Hříšné mateřství*, jehož hrdina Tóma Kopeček pomáhá budovat porevoluční Rusko.

Země tlustých bohů je pak jinotaj – a podobenství, historie okupovaného města a jasná příprava na barikády 5. května! Ale ano, děje se to v Číně, to však je detail.

V románu *Mořský chléb* (kompletně vyšel teprve roku 1943) – o boji rybářů proti kapitálu – má zase celou kapitolu-recept. Jak ničit stroje. Další doklad odboje, ba přímo husarský kousek. A Jelínek tvrdil, že v obětavém hrdinovi *Zlatého západu* (1944) dokonce zobrazil Edvarda Beneše. A v ději tohoto románu z USA nástup sociální rovnosti.

Ženy a jejich schopnost se obětovat zase prý propaguje román *Tajemství Moniky Hornové* (1943), který do tisku uvedl pokrokový šéf *Práce* Jiří Síla. A dokonce i – zdánlivě neobhajitelný – román *Lesk a bída Hollywoodu* (1944) označil za svůj „obratný výpad proti německé protizidovské propagandě“. Do knihy nenapsal jediné slovo o židech či antisemitismu. (Musím říct, že nelhal.) „A tím jsem chtěl naznačit, že se německé propagandě nedá v ničem věřit,“ vysvětlil a píše: „Vzdor naléhání úřadu práce a všech ministerstev jsem nevstoupil do žádné redakce denního listu, nepsal do žádného listu nechvalně pověstného a nepsal ani úvodníky, ale vždy dělal pouze nejnütnější, co mělo vliv na cenzuru, aby povolovala, aniž by zkoumala.“

V Hlubětině dokonce zásoboval žida Steina a celou jeho rodinu, ale již dosti, protože to nemá konce. Uvedu rovnou poslední větu Jelínkovy obhajoby. „Každý špion musí jednat opatrně.“

A udání sousedů? I ta smetl se stolu. Udával prý někdo jiný, kdo mu záviděl a chtěl ho poškodit jako spisovatele.

Mimořádný lidový soud Jelínka 13. 8. 1946 poslal do vězení na osm let. Jeho ženu na šest. Je však podivné, anebo aspoň pozoruhodné, že podporu nacismu soud vůbec neodůvodnil čímkoli z Jelínkových děl, ale pouze a jenom oním pitoreskním přejmenováním ulice na Mayovu. A dohra?

Roku 1951 rozhodla komise při Krajském soudu v Hradci o Jelínkově propuštění. Pár let nato dopsal Zápotockému, že chce budovat režim. „Práci čest!“ končí dopis – a výsledkem se skutečně stalo doporučení, aby směl dělat závodního knihovníka. Jenže lidé jsou lidé a stačilo, aby se jedinkrát nezúčastnil (tříhodinové) večerní žňové hlídky. Prý byl unaven z práce, ale podle příslušníka Veřejné bezpečnosti Ladislava Šebánka „předvedl pravou tvář“ i tutlanou ukřivďenost.

Ještě před smrtí se Václav Jelínek pokusil, i když jen pod synovcovým jménem, uplatnit své dílo v Československé televizi. Marň. A zda je skutečně hoden pouze opovržení?

Po přečtení Hruškovy knihy si tím již tak jistý nejsem.

Ivo Fenc

Emil Hruška: Král českého braku. Doba a život Václava Jelínka alias Slávy V. Jelínka, ale také Willibalda Yöringa. Nakladatelství Epocha. Praha 2022. 264 stran.

Problém tří těles

Varování / doporučení: další text nebude o přečeňované čínské trilologii.

Donedávna jsme v našem bytě žili docela spokojeně. Problém dvou těles má řadu matematicky predikovatelných řešení. Například naše jídelna spojená s kuchyní není úplně malá, ale zato je dosti členitá. Dráha mezi jednotlivými atraktory prakticky nikdy nevede po přímce. Pohyb dvou těles se zde doposud řídil následujícími pravidly: cílevědomě se pohybující těleso A1 volí důsledně dráhu, po jaké by se pohybovalo, kdyby se v prostoru nacházelo samo. Těleso A2 se mu pak vyhýbá, jak jen lze, což se mu daří i díky tomu, že pohyb A1 je částečně předvídatelný, neboť má obvykle nějaký účel.

Fungovalo to tak ke všeobecné spokojenosti po řadu let. Nyní se však, zvláště v čase jídla, objevuje ve zmíněném prostoru třetí těleso B. Podobně jako A1 nevnímá přítomnost ostatních a nereaguje na ni, navíc je však jeho pohyb většinou bludný až bezcílný, tedy jen s obtížemi predikovatelný. Výsledkem je chaotické dění, s mnoha doprovodnými akustickými jevy, zvláště kolem atraktorů Lednička, Dřez a Mikrovlnka.

Grobenius

Odposlechnuto

Když se ruští investigativci začali vloni zajímat o Putinův vlak, s hrůzou zjistili, že ruští vláčkoví lidé (šotouši) o něm už dávno vědí. A dokonce jej mají dávno zdokumentovaný, natočený a nafočený ze všech stran, včetně dokumentace zastávek, jako „prezidentský vláček, koleje, zastávky“.

Ale vůbec je nenapadlo s tím jít kamkoliv mimo vláčková fóra, která nikdo normální nečte. A tak investigativci zjistili, že na tom měsíce pracují zbytečně, stačilo obejít ta fóra. Prostě vláček.

Lucie Sulovská

Na pulty českých knihkupců se v těchto dnech právě dostává nový lidový zpěvník pro transgender komunitu s názvem „Šel tudy, měl dudy.“

HAUSNUMERO

To s tím zatykačem z Haagu má teda Putin blbý, to mu vůbec nezavidím, na druhou stranu Moskviya je velká země a Vladimír má spoustu lesů, kde se bude moci volně procházet po celý zbytek života. Takže nic hrozného za předpokladu, že je to nadšený houbař...

Bratříček

„Skvělou ženu najdeš na každém rohu,“ řekl Bůh a udělal Zemi kulatou.

Ženu nemůžete změnit. Můžete ji vyměnit, ale nic se tím nemění.

Rusko má maskota Lajku. Jde o typický ruský symbol někoho, koho vystřelili do prdele a nechali ho tam chcipnout.

Řek si stěžuje turistovi: „Máme tu velice těžký život, pane, nic nám tady neroste.“ – „I když zasejete?“ – „Když zasejeme, tak to jo.“

NVM

Nejlepší výlet za dinosaury s Burianem

Albatros vydal první část paleoartů Zdeňka Buriana

Právě vyšla již čtvrtá obrazová publikace mapující dílo Zdeňka Buriana. Po ilustracích dobrodružné literatury konečně přišla řada i na slavné Burianovy rekonstrukce vyhynulého světa. Jeho dílo v této oblasti je tak rozsáhlé, že vyjde celkem ve třech knihách. Ta první obsahuje obrazy a ilustrace od stvoření planety po vyhynutí dinosaurů.

Pokud patříte mezi ty, kteří měli v dětství doma alespoň *Knihu o pravěku* z roku 1983, můžete mít hrubou představu o tom, co vás v novince čeká. Velmi hrubou představu. Protože nová, kvalitně zpracovaná a vytištěná kolekce Burianových pravěkých rekonstrukcí vás ohromí, už jen když ji vezmete do ruky. Celkem v ní naleznete 412 obrazů, ilustrací a skic. Celkem 344 z nich tvůrci měli k dispozici, aby pro knihu *Pravěký svět* Zdeňka Buriana pořídili jejich nové reprodukce. 135 z nich vlastní soukromí sběratelé. To dává tušit, že její příprava nebyla jednoduchá.

Ondřej Müller, hlavní hybná síla projektu, přišel s nápadem na vydávání Buriana před osmi lety. Sebrat podklady celému týmu trvalo čtyři roky: „Většinou jsme se rozdělili, abychom

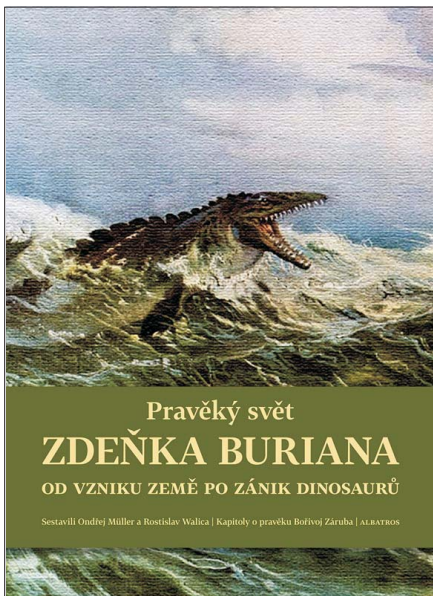
toho více stihli, takže jsme výzvědné výpravy podnikali s Rosťou Walicou každý na vlastní pěst. Pak jsme však na foci originálů do muzeí, galerií nebo k soukromým sběratelům vysílali znalce Burianova pravěku, malíře ilustrátora Petra Modlitbu, spolu s fotografem Vratislavem Hnátkem,“ říká Müller. Během celého pátrání došlo i k zajímavým nálezům: „Určitě nás potěšil objev obrazů Zdeňka Buriana, které jsou uloženy v Senckenbergově muzeu ve Frankfurtu nad Mohanem a pak v muzeu v Regensburgu,“ dodává Ondřej Müller.

Autorem paleontologických textů v knize je Bořivoj Záruba (*1939), který zároveň představuje propojení se samotným Mistrem, s nímž ještě za jeho života pracoval na knize *Svět vymřelých zvířat* (vyšla až po Burianově smrti v roce 1983). Díky němu dostávají čtenáři nejen velice přístupné texty věnované paleontologii, ale často osobní vzpomínky na spolupráci s legendárním malířem, kterému měl nahradit Josefa Augusta. Ten až do svojí náhlé smrti v roce 1968 tvořil s Burianem tvůrčí tandem, jenž znal díky jejich publikacím z nakladatelství Artia prakticky celý svět.

Paradoxem zůstává, že Artia byla zaměřena na západní tihy, tudíž její publikace často nebyly k dostání v české mutaci, takže československá veřejnost se k Burianovým dílům dostávala se značným zpožděním, některá díla vyšla dokonce až po převratu. Je to škoda, protože Záruba v textech vysvětluje, že máloco stárne tak rychle jako paleoart. Věda se díky novým

technologickým žene kupředu a díky dnešním možnostem toho o dinosaurech víme mnohem více než za časů Zdeňka Buriana, který své rekonstrukce nejčastěji zakládal na fotografiích nalezených kosterních pozůstatků.

Desítky let s dinosaury

Vzhledem k tomu, že Burian dinosaury maloval od 30. let až do své smrti, dočkal se za svého života několika zásadních změn ve vnímání pravěké fauny. V 50. a 70. letech se paradigma změnilo natolik, že bylo potřeba starší ilustrace poopravit. A Zdeněk Burian to dělal, protože trval na co největší věrnosti zobrazovaného. Záruba třeba vzpomíná, jak Mistrovi držel žebřík v Národním muzeu, aby se dostal k vysoko visícímu plátnu, na kterém potřeboval opravit postavení nozdér dinosaura podle nejnovějších poznatků. Bylo snazší vylézt na žebřík, než obraz sundávat.

I tak jeho rekonstrukce zastaraly – ale v době jejich vzniku byly těmi nejlepšími na světě. Podle autorů knihy to má i spojitost se skutečností, že byl Burian skvělý portrétista a jeho veleještěři, navíc zasazení do úchvatných scénérií, měli duši. Burian také odjakživa kreslil dinosaury jako hbité a obratné tvory, i když v počátcích jeho kariéry byl poměrně rozšířený názor, že praještěři byli chladnokrevnými hříčkami evoluce odsouzenými již od počátku k zániku.

Knihy mj. vysvětluje, co přesně je na Burianových rekonstrukcích podle dnešního stupně poznání špatně (jednou ze zásadních „drobností“ je skutečnost, že dinosaury za sebou nevláčeli ocas po zemi). Zároveň ale nijak nezmenšují jejich uměleckou hodnotu a přínos celému odvětví. Také vyzdvihuje vliv na celé generace, u kterých podněcoval zájem o pravěké obry dávno před Stevenem Spielbergem a jeho Jurským parkem.

Nejtěžší byl iguanodon

Samotná kniha postupuje chronologicky po tématech a nikoli chronologicky podle data vzniku jednotlivých obrazů, to zohledňuje v případě, že se Burian k některým tvorům vracel opakovaně. Pak jsou v knize uvedeny v pořadí, jak byly namalovány. Právě na nich může čtenář pozorovat, jak se představa toho kterého ještěra utvářela v malířově ztvárnění.

Záruba mj. uvádí, že si Zdeněk Burian stěžoval, že stále není schopen najít správnou podobu iguanodona, ke kterému se vracel v průběhu několika desítek let. Zároveň ale dodává, že nejpřesněji ho malíř „trefil“ už při druhém pokusu, což se ale za svého života nemohl dozvědět.

Petr Pan, vílí prášek a ňadra aneb klasický příběh ve francouzském komiksu

Příběh Petra Pana sice patří k základním kamenům západní literatury pro děti, ale v Česku nikdy tolik nerezonoval, přece jen Dášeňka a Pejsek s kočičkou jsou jiné kafe... Vydávat proto v českém prostředí pastiše, které se k němu odkazují, je věc ošemetná a riskantní. Přesto vyšel před Vánoci v Česku již druhý komiks, který s Petrem Panem účtuje. Více než třisetstránkový opus Francouze Régise Loisele, kterou vydalo nakladatelství Josef Vybíral, vás znepokojí o poznání víc než původní kniha.

Ostatně – s původním publikováním to také nebylo jen tak. Peter Pan se poprvé objevil už v roce 1902 v knize skotského spisovatele J. M. Barrieho: *Little white bird*. Petr Pan se zde objevuje pouze v několika kapitolách, které se takřkajíc vepsaly do dějin. O dva roky později se Petr Pan objevuje v divadelní hře (celý příběh vzniku najdete mj. v rodinném snímku *Hledání Země Nezemě* z roku 2004, na který se v Česku také chodilo spíš kvůli Johnnymu Deppovi než Petru Panovi) a samostatný příběh pak až v roce 1911. Za Petra Pana dostal James Matthew Barrie dokonce šlechtický titul, žádné další jeho dílo už se neproslavilo – práva a zisk z nich věnoval ještě před smrtí londýnské dětské nemocnici.

➤ Způsoby čtení

Celou knihu můžete číst hned několika způsoby. Tím prvním je „objevování Buriana“. Autoři uvádějí, že Burianova osobnost vykazovala čtyři složky. Burian romantik se nechával okouzlovat dramaty, v nichž šlo o souboje na život a na smrt a neváhal umístit do obrazu kvůli efektu vybuchující sopku. Burian vědec byl posedlý přesností, děsil se, že by měl na svojí rekonstrukci cokoli špatně. Pak tu byl Burian moralista, jenž trval na tom, že umění má vzdělávat a sloužit. Tyto tři stránky se spolu prý svářily, zatímco opodál stál Burian filozof, který je všechny z bezpečné vzdálenosti pozoroval. Objevovat je všechny při prohlížení velkoformátových reprodukcí – pokud k něčemu podobnému tlhnete – je úžasné dobrodružství.

Druhá rovina je čistě didaktická. Jestliže nejste vášnivý paleontolog amatér, dozvíte se z publikace díky Zárubovým textům celou řadu zajímavých informací a zjistíte, co je „nového“ od časů, kdy jste četli již zmíněnou knihu o pravěku. Třetí hledisko pak přibližuje zacházení minulého režimu s malířem jako zdrojem žádaných valut. Však i díky své exportní ceně přestál nejlépe skandál s Petrem Sadeckým ukradenými a na západ propašovanými ilustracemi, u kterém jsme psali ve článku o Bimbovi Konečném.

Pravěký svět Zdeňka Buriana má potenciál stát se tím nejlepším letošním vánočním dárkem, který si může užít celá rodina (tedy taková, která ještě listuje papírovými knihami). Práce, kterou celý tým pod vedením Ondřeje Müllera odvedl, je úchvatná. Možná nejlepší zprávou ale zůstává, že jsme teprve v první třetině. Čeká nás vývoj savců a člověka, životu pralidí má být potom věnována kniha třetí. Máme se skutečně nač těšit.

Richard Klíčnik

Dospělost je past

Celý příběh o chlapci, který odmítl dospět a raději odletí za vílami do Země Nezemě, rezonuje mezi čtenáři dodnes. Ale něco v příběhu dráždí. Třeba komiksový reformátor Alan Moore použil ve svém pornograficko-literárním komiksu *Ztracené dívky* (česky 2008) jako jeden ze tří hlavních motivů právě příběh z Petra Pana. Vypráví jej hrdinka Wendy a postupně vyplouvá na povrch, že život na londýnských ulicích byl tak strašný a někteří gentlemani s háky na rukou chtěli po dětech tak hrůzné věci, že bylo lepší stvořit si fiktivní svět, do kterého se dalo unikat.

Francouzský kreslíř a scenárista Loisel šel na celou záležitost poněkud odlišně. Petr je malý londýnský nezbeda s bujnou představivostí. Loisel ale vůbec neidealizuje londýnské prostředí, v němž musí Petr vyrůstat. Chlapec s vypravěčským talentem se rád zastavuje u sirotčince, hned v úvodní scéně tamním chovancům svého věku vypráví, jak úžasná je jeho maminka, kterou oni nikdy nebudou mít. Petrova matka je ve skutečnosti alkoholička, která svého nechtěného syna tluče možná ještě víc, než tehdy bývalo zvykem.

Trochu vílího prášku

A když se jednoho večera Petr zase bojí vrátit domů, narazí do něj víla Zvoněnka. Následuje obligátní scéna s vílím práškem, po kterém může Petr létat, a první výprava. Petr musí zachránit celý ostrov před zlými piráty. Ale nebyl by to Loisel, aby víla v jeho podání nebyla v druhotných sexuálních znacích o poznání vyvinutější než neznámější verze od Disneyho. A nebyl by to Loisel, aby se nezajímal o probouzející se sexualitu (tak třeba Petrova matka si na alkohol vydělává nejstarším řemeslem a chlapec moc neví, co si s tím počít).

Ukáže se, že jeho příchod na ostrov vzbudil očekávání nejruznějšího charakteru – a i když se Petr zajímá pouze o dobrodružství, které tu může zažít, nebude to mít tak snadné. Autor z něj dělá objekt touhy hned několika obyvatelk ostrova, které jsou pro něj v důsledku možná ještě nebezpečnější než pirátský kapitán toužící po pokladu.

Malý nesnesitelný hajzlík

V tomto okamžiku se do vyprávění dostává první autorův trumf – Petr je sobec. Naprostý a dokonalý, osud tvorů a i žen ho nezajímá, protože hlavní je dobrodružství a možná i nějaké to přátelství, pokud se do toho nezatahuje nic oplzlého. Navíc je domýšlivý a nezodpovědný. Přes počáteční čtenářův soucit se pomalu ale jistě dere na povrch pohoršení z jednání toho spratka! A to jsme pořád na začátku celého epického vyprávění. Bude to ještě daleko horší!

Loisel víceméně kopíruje původní příběh, Petr pendluje tam a zase zpátky, postupně si přivede kamarády ze sirotčince, objevuje se i Rose, dívka z Londýna, která si opravdu zaslouhuje něco lepšího – namísto toho se musí starat o partu rozjívěných kluků, kteří si celý den hrají... Loisel se s ničím a s nikým ne-

mazlí. Tepe do stereotypů i do klasického příběhu – i když je celou dobu jasné, že patří mezi Petrovy fanoušky. Ale přilévá olej do ohně a zhoršuje situaci na ostrově každým dnem.

Vypravěčův největší trumf

Nakonec vynese svůj druhý a největší trumf. Ostrov skrývá jedno zásadní tajemství – po čase na něm všichni zapomenou prakticky na cokoli. Právě díky tomu jsou schopni zůstat dětmi a nedospět – ostrov jim bere možnost poučit se z vlastních chyb. Stačí počkat a chyby – i ty smrtelné, jsou prostě zapomenuty.

A právě to je hlavní motiv celého komiksu, autor se od něj snaží odvést pozornost s linkou Jacka Rozparovače (je zajímavé, že i s ním se v komiksu Z pekla popasoval i zmiňovaný Alan Moore), ale tím hlavním zůstává právě vykleštění paměti, která dovoluje žít hrdinům i anti-hrdinům na jejich vysněném místě, aniž by museli být jen sami se sebou řešit morální dilemata.

Právě kvůli tomu není nikdo s to uspokojivě vyřešit pirátskou hrozbu. Kapitán a jeho muži – pronásledováni i zde obřím krokodýlem – tu vystupují jako nekončící hrozba dospělosti. Londýn je daleko, ale bez kapitána by neexistovala další dobrodružství. Loisel vlákal do pasti života

Odposlechnuto

Ano, i letos jsem rozeslal (jen mailem, *O tempora, o mores!*) pár novoročenek, použil jsem v nich fotografie *Sloupů stvořených* pořízených teleskopem Jamese Webba, netušil jsem, na jaký malér bych si zadělal, kdybych žil v nějaké rozvinutější zemi. Martin Weiss v Týdeníku Echo nedávno napsal:

Reportér **Michael Powell**, který má v New York Times zvláštní postavení reportéra pověřeného psát o „politicky nekorektních“ tématech, popsal spor, který nyní v amerických astronomických kruzích zuří okolo Webbova teleskopu. Administrátor NASA v 50. a 60. letech **James Webb**, po němž je loni vypuštěný kosmický teleskop pojmenován, byl totiž některými shledán problematickým.

Ukázalo se, že v prvním článku na toto téma v časopise Forbes bylo to nejsilnější obvinění – že Webb řídil čistku gay zaměstnanců – založeno na záměně jmen (se jmenovcem). Jak to občas u špatných novinářů bývá, autor se zatvrdil a rozhodl se stůj co stůj na nějaký Webbův rasismus a sexismus přijít. Případ získal jistou notoričnost.

Astrofyzik **Hakeem Oluseyi** (sám černoch) se ponořil do archívů, zjistil, že obvinění vůči Webbovi neobstojí, a napsal o tom článek. Načež proti němu začala vést kampaň **Chanda Prescod-Weinsteinová**, černá kosmoložka, jež se charakterizuje jako queer. Její přístup charakterizuje názor, že kdyby byl Webb „radikální bojovník za svobodu“, tak by nemohl sloužit v Trumanově administrativě. A jakoby náhodou se začaly mezi an-

na rajském ostrově úplně všechny a v důsledku se ukazuje, že jde možná o osud horší než se nechat sežrat obřím ještěrem.

Čtrnáctileté putování

Loiselovo poselství se od toho původního hodně odchyluje a navíc mate čtenáře formou. Jeho lehce karikaturní kresba sice rozhodně nepůsobí nevinně – na to je na stránkách k vidění až příliš mnoho obnažených řader – ale určitě nepřipraví čtenáře na co, co jej čeká. Petr Pan obývá v našich představách jistě konkrétní místo a Loisel přesvědčení z počátku podtrhuje. Je to další z jeho chytrých pastí, kterých je komiks plný – a když si uvědomíte, že jste polapeni, je pozdě, protože jste už dávno závislí na vilím prášku, po kterém se dá létat...

Ale budiž nám útěchou, že čtenáři nejsou jediní, kdo se lapil. Za všechno hovoří autorův příspěvek v samém závěru knihy: „*Petře, po těch čtrnácti letech tě opouštím. Jdi si vlastní cestou... sám. Petře... můj ubohý chlapče.*“ Je evidentní,

že v kocovině, kterou vám dočtení Petra Pana po francouzsku přinese, nebudete sami.

Richard Klíčnick

Régis Loisel: Petr Pan (Integrál), Josef Vybíral 2022, 336 str., 1199 Kč

gažovanými vědci objevovat narážky na jakési nikdy neupřesněné závadové chování Oluseyie na univerzitě, kde učil.

NASA tentokrát odmítla kapitulovat a její oficiální historik vypracoval zprávu, v níž se ztotožnil s Oluseyiovými závěry. To ovšem neudělalo dojem na britskou Královskou astronomickou společnost, která v říjnu vydala prohlášení, že žádný astronom nesmí v textech, které předkládá k publikaci v jejich časopisech, napsat jméno James Webb. Kdo chce o teleskopu psát, musí použít zkratku JWST.

Co si britští vědečtí byrokraté myslí, že by vyslovení plného jména historické postavy způsobilo? Trauma? Znesvěcení? Anebo nešťastníka dostihnou Smrtijedi, jako když vyslovíte Voldemortovo jméno? Anebo se rozpadne na střepy, jako by ze skla? **ZR**

Odposlechnuto

Když celý svět utíká k útesu, vypadá ten, kdo běží opačným směrem, jako by ztratil rozum. **C. S. Lewis**

„A pak mi Rusové řekli: ‚Jestli vy budete dál rozšiřovat NATO, my se budeme kamarádit s Čínou.‘ Málem jsem vyprskl smíchy, sotva jsem se ovládl, řekl jsem: ‚Hodně štěstí, hoši. A když to nepůjde s Čínou, zkuste to s Íránem.‘“

senátor Joe Biden, rok 1997

Zkušenost je to, co získáš potom, co jsi ji potřeboval. **NVM**

Časem s vědou - duben

● velkých činech vědy, techniky a medicíny

Jako mladík prý Antonie van Leeuwenhoek našel mezi otcovým haraburdím skleněný stěp. Než ho vyhodil, položil ho náhodou na kus hadru. Dokonale rovná skla se tehdy dělat neuměla; vyráběla se z vyfouknuté kulové nebo válcové plochy a byla vždycky více či méně zaoblená. Náš Antonij (tak se podepisoval) si všiml, že struktura tkaniva vypadá pod úlomkem trochu jinak než při pohledu pouhým okem. Od té doby pozoroval tím střípkem všechno, co mu přišlo pod ruku. Časem si skla začal vybrušovat v čočky a ty posléze sestavovat v celky. Těmi coby obchodník v textilu samozřejmě studoval kvalitu zboží, ale poté, co byl jmenován portýrem delftské radnice se stálým platem, zahájil v roce 1671 systematická mikroskopická bádání.

Své drobnohledy průběžně vylepšoval a studoval jimi věci čím dál výstřednější.

Jednou nechal do okuláru nahlédnout svého známého Regnierera de Graafa (objevitele a eponyma G. folikulu). Užaslý lékař, člen Royal Society, ho pak přemluvil, aby své poznatky sděloval učencům do Londýna.

První dopis tam odchází **28. dubna 1673**. Má nadpis (zkráceně): *Ukázka několika pozorování drobnohledem..., týkající se plesniviny na kůži, mase...*

Následují další a další, všechny v hovorové holandštině. Z nich nejdůležitější jsou následující dva.

V dopise z **9. října 1676** píše, jak se snažil odhalit příčinu palčivosti pepře. Několik zrnek na jemno roztloukl a nechal pár týdnů máčet ve vodě. V ní pak uviděl „neuvěřitelné množství nejrůznějších malinkatých zvířátek, která se půvabně pohybovala sem a tam, dopředu i dozadu“. (Snažím si představit ten úžasný pocit, vidět něco tak neuvěřitelného, asi jako dneska potkat mimozemšťana. Věřím, že to člověka změní, a nedivím se, že to musel někomu ukázat, někomu sdělit, přesvědčit ho...)

Když si královští učenci vyslechli, že „kapička vody, v níž se zvířátkům dobře daří a kde se ještě k tomu vesele množí, jich může pojmout dva miliony a sedm set tisíc, ba i víc“, mnozí z nich požadovali přerušení styků s tím pomatencem, nicméně časem převládla zvědavost... Nakonec požádali kolegu Roberta Hookea, aby připravil uleželý pepřový lák a přinesl mikroskop (ty už byly v primitivní podobě pár desítek let známé, podobně jako dalekohled před Galileem). Stalo se, nakoukli, chytili se za nos. Od té doby svému neučenému kolegovi věřili na slovo – ano, kolegovi, poněvadž roku 1680 ho zvolili přespolním členem své Společnosti!

Dnes víme, že Leeuwenhoek tehdy poprvé popsal *jednobuněčné živočichy*, konkrétně nálevníky. (Nemuselo to být úplně první mikroorganismy, které viděl, pokud mezi ně počítáme i mnohobuněčné šroubatky, vláknité vodní řasy tenké jako vlásek a dlouhé pár centimetrů. O těch psal dva roky předtím.)

Také dopis s datem **17. září 1683** vzbudil senzaci. Autor ho zahájil prohlášením, že je teď padesát let stár a zuby má neobvykle dobře zachovány. Zvykl si je totiž ráno co ráno silně třít solí, pak probírat husím brkem a ještě důkladně vydrhnout ku-

sem látky. Nicméně i tak mezi zuby pokaždé našel zvláštní povlak. Jednou si ho kousek seškrábl, vložil do kapky dešťové vody a mikroskopoval. A zase spatřil nějaké pranepatrné čipery, tentokrát ovšem zcela jiného druhu než dosud. Aby si panstvo mohlo utvořit přibližnou představu, nakreslil v dopise velmi zvláštní tyčinkovité, kulíčkovité, spirálovité a čárkovité útvary. Ano, přesně takové miniaturní živáčky našel v zubním povlaku svém i všech osob, které zkoumal, nejvíce pak u jednoho starého muže, který si chrup v životě nečistil. „Jaké nádherné zoologické zahrady se musí dařit v tvých ústech!“ zvolal nadšeně a pozval staříka k sobě domů. V páchnoucím žlutozeleném humusu z jeho zubů našel obrovské množství „zvířátek“ a mezi nimi mnohá, která byla, jak psal, „četnější než obyvatelstvo Nizozemí a neustále se půvabně pohybovala sem a tam“, podobně jako se prý mihá štika nebo hemží komáři. Víc jich prý našel jen v průjmové stolici.

Z více než dvou stovek Leeuwenhoekových dopisů přes Kanál právě tento je první, o kterém s *jistotou* víme, že popisuje nejvýznamnější skupinu jednobuněčných mikroorganismů – *bakterie*.

Půl století Leeuwenhoek pozoroval dosud neviditelný svět kolem sebe. V jednom z pozdních dopisů se vyznává: „Moje práce, kterou jsem dlouho dělal, nebyla vykonávána pro chválu, kterou si nyní užívám, ale hlavně z touhy po poznání, která, jak jsem si všiml, ve mně spočívá více než ve většině ostatních lidí. A proto kdykoli jsem zjistil něco pozoruhodného, považoval jsem za svou povinnost dát svůj objev na papír, aby o tom mohli být informováni všichni důmyslní lidé.“

Antonie van Leeuwenhoek zemřel téměř jednadevadesátiletý v roce 1723, údajně při psaní dopisu. Zbylo po něm 419 mikroskopů se zvětšením až 270krát.

Jeho odkrytí nového světa mikrobů před 350 lety je pro mě srovnatelné s Kolumbovým objevem Ameriky. Přišlo však předčasně, takže na dvě století zapadlo. Až roku 1866 Ernst Abbe zkonstruoval první moderní mikroskopy – a těmi se pak začali ohánět Louis Pasteur a Robert Koch...

František Houdek

Velikonoční odposlechnuto

Titán Prométheus byl přikován ke skále, na kterou každý den přiletěl orel a vyrval mu z těla játra, aby se jimi nakrmil. Ta mu však do druhého dne dorostla, a tak se to dokola opakovalo deset tisíc let. Nějaký čas potom, co jej Herakles osvobodil, se konala ekumenická hostina božstev mnoha různých panteonů. Tam se Prométheus dal do řeči s nekromantem a exorcistou Ješouou bar Jošafem, který si mu stěžoval, že zemřel po hodinách utrpení na kříži, po nichž následovaly tři dny v Šeolu. Na to mu Prométheus opáčil: „To zní jako hodně blbý víkend, brácho.“

Vy říkáte Velký pátek, já den blbec.

Ježiš / @BuHsyn

KPZ 2000

Třeštění letitého popularizátora 124

Jak *notoricky* známo, telefon vynalezl Graham Bell – a jak známo *sporadicky*, současně s ním jeho méně úspěšný konkurent Elisha Gray. Oba dostali US patent ve stejný den. Ještě v témže roce 1876 Bell uskutečnil několik telefonátů po stávajícím telegrafním vedení. První výhradně telefonní linka zahájila činnost už napřesrok v Bostonu a počátkem roku příštího začala v New Havenu (stát Connecticut) fungovat první telefonní ústředna, samozřejmě manuální, s lidskými telefonisty a kolíčky ve zdířkách. I tak to byl nebetýčný skok a domácí telefon s klíčkou, jak ho známe z prvorepublikových filmů, se stal znakem komfortu i symbolem technického pokroku.

Desítky let se volalo jen po drátě, až se za druhé světové války v americké armádě objevily první přenosné obousměrné radiostanice, takzvané *walkie-talkies*. Přinesly značný, byť podmíněný pokrok – pohodlné v autě, svízelné pro pěši, šlo totiž o několikakilové skříňky. Představa pohodlného volání odkudkoli kamkoli (bez pobíhání spojaře s cívkou drátu na zádech, jak si pamatují z vojny) sice lákala, nicméně do potřebného polytechnického výzkumu s nejistým výsledkem se nikomu nechtělo. V roce 1965 se však v americké televizi objevil špiónážní seriál *Agent Smart*, kde spolu postavy na dálku zcela samozřejmě komunikují pomocí přenosného telefonu. To zaujalo elektrotechnika firmy Motorola Martina Coopera natolik, že se tuto fikci rozhodl uvést ve skutek. O obtížnosti jeho úkolu svědčí fakt, že k prvnímu hovoru opravdu únosným (doslova) telefonem došlo až **3. dubna 1973**, kdy odpoledne těsně před tiskovou konferencí Cooper v přítomnosti jednoho nedůvěřivého novináře zavolal z chodníku na Manhattanu svému kolegovi Joeli Engelovi, řediteli konkurenčních Bellových laboratoří v 80 kilometrech vzdáleném New Jersey: „Joeli, tady je Marty. Volám ti z mobilního telefonu, *skutečného – přenosného – mobilního* telefonu...“

Cooperův prototyp měl tvar užší cihly a vážil necelé kilo, baterka vydržela půlhodinový hovor a dobíjela se deset hodin. Na komerční využití musel počkat dalších deset let, během kterých se neustále zmenšoval i vylehčoval. Zprvu stál skoro 4000 dolarů (za ty se tehdy dalo koupit slušné nové auto). Do roku 1987 si ho pořídil jeden a čtvrt milionu zákazníků (ti poslední už „jen“ za \$ 2300). Za další dva roky Motorola za zhruba stejnou cenu představila první vyklápěcí mobil, který vážil 300 gramů. Když se pak roku 1996 objevily na trhu předplacené SIM karty, sly už jen ceny dolů a prodejce nahoru.

Za těch padesát let od prvního mobilu se mnohé událo. Kromě nezbytné miniaturizace a zkvalitnění přenosu dostával funkce navíc, stopky, budík, kalendář, rádio, kalkulačka a také první hry, posléze barevný display, foťák. Byl to ale pořád ještě telefon, zbytek byl pouhým doplňkem. Ale s novým miléníem se to překlopilo. *Smartphone* (že by „Smartův“?) už není telefon s příslušenstvím, ale počítač s wifi, střípkem jehož nepřeborných schopností je i telefonování. V tomto ohledu je to výrobek, který od svého zrodu prošel největší proměnou. Dneska zahrnuje univerzální příručku, rádce, encyklopedii, pošťáka, ale i hračku. Dokonale vystihuje lesk i bídu technického a vlast-

ně i celého kulturního vývoje – od rozšíření možností mezilidské komunikace až po rozvoj závislosti a digitální demence. Jako všude i tady platí pravidlo o dobrém sluhovi a zlém pánu... K tomu uvedu tři příklady z vlastní zkušenosti.

Jednou jsem svým hodně mladým kolegům líčil noc na své oblíbené skále v lesích, s houkáním *sýčka, který neodletěl*, a s *hvězdným nebem nade mnou*... Skončil jsem popisem dechberoucího pocitu, že všechno je tak, jak má být, a já mám to štěstí být toho vědomou součástí: *Svět v zrnku písku spatřovat / či nebe v plané květině, / nekonečno v dlani skryt / a věčnost v jedné hodině*.

Když jsem skončil, nastalo rozpačité ticho. A potom se jeden kluk zeptal: „A signál s tam měl?“ Později mi k tomu řekl: „Od malička žiju online. Už jen to pomyslení, že bych celou noc byl odříznutý daleko od světa, jen sám se sebou, mě vložené děsí. Vždyť já bych nemoh poslat ani pitomou esemeskul!“

Dál: Ve dvou různých letních táborech na opravdu nádherných místech České Kanady si mi vedoucí posteskli, že sem děti nechtějí jezdit, poněvadž tu mají špatný signál.

A do třetice: Děda s babičkou vzali vnoučata na výlet úzkokolejkou napříč ČK. Kluk a holka, řekněme osm a deset, okamžitě po usazení v kupé vytáhli z *kapšiček* svoje *milášky* a začali pařit. Při občasném upozornění na krásy krajiny sice krátce vzhledli, ale ty svoje ošmatané mazlíčky dál svírali jak ztracený skautík *krabičku poslední záchrany* a palci se jimi poslepu probírali jak *Babička* růžencem.

Inu, nic nemůže být zadarmo, i když to tak vypadá. Dnešní mladí mají možnosti, o kterých se nám v jejich věku ani nesnilo. Zato neslyšeli *jasat skřivánka*, nepili z *kříšťálové studánky*, nehonili v lese *svatojáanky*, nebrouzdali se loukou plnou *motýlů barevných a krásných*... Naše staré časy nepoznali, netuší, o co přicházejí. Pokrok si zajišťuje loajalitu smrtí pamětníků.

František Houdek

Odposlechnuto

Existují dva druhy zelených socialistů. Jedni to o sobě vědí a to jsou ti, co např. píšou do A2larmu o globálním oteplení.

Druhý druh jsou lidi, co by se tak sami neoznačili, ale když jim někdo začne vyprávět o zastropování uhlíkových emisí, omezení spalovacích motorů a nebezpečí neomezeného konzumerismu a hospodářského růstu na životní prostředí, tak jim to najednou začne připadat jako dobrý a rozumný moderní sexy nápad. Bohužel nemají dost vědomostí, aby prokoukli ta úskalí těchhle idejí.

Tihle lidé se hojně vyskytují mezi piráty a přesně tím člověkem je i Nerudová. A bylo to na mnoha případech přesně vidět, že ona třeba neměla dřív silný názor na určitá témata „moderní progresivní levice“, ale jakmile jí někdo z okolí něco podstrčil, tak se jí to zdálo jako dobrý nápad. Bohužel co se týče té zelené udržitelné utopie, tak je naprosto tristní, že jako profesorka ekonomie nedokázala vidět chyby v takovém nápadu.

Vlád'a Krupa

Dopady bájně trilokace v PAF: aneb co se může přihodit, když se tentýž autor pod různá dila podepíše různě

Víte, co je to bilokace? Jedná se o nadpřirozenou schopnost vyskytovat se v jeden okamžik na dvou místech současně. V církvi je bilokace řazená mezi zázraky a může být jedním z podkladů pro svatořečení osoby, jejíž přítomnost v různých lokalitách v témže časovém intervalu byla takto detekována. Typickým představitelem bilokace bohatě zaznamenaný v novodobé církevní literatuře je římskokatolický kněz sv. Pio z Pietrelciny (1887–1968), a lze se o něm dočíst v on-line přístupných textech – např. „Některé neobvyklé mystické jevy v životě sv. Pia z Pietrelciny“. Ovšem zmínky o bilokaci evidujeme i v našem domácím prostředí, kupříkladu u sv. Vojtěcha (955–997) a lze se o nich dozvědět v článku „Legenda o zázračné bilokaci Svatého Vojtěcha“ od Václava Ryneše, který je součástí sborníku, vydaného k Vojtěchově miléniu (Praha: Zvon, 1997 s. 88–106.)

V běžném společenském prostředí vnímáme bilokaci jako paranormální fenomén, který nelze vysvětlit prostřednictvím současných exaktních vědeckých paradigmat. Zajímavě s uvedením četných příkladů z historie tento fenomén líčí například rakouský spisovatel a záhadolog Viktor Farkas (1945–2011) v knihách Zázračné skutečnosti (Praha: Knižní klub, 1997 s. 119 – 121.) a Skryté skutečnosti (Praha: Knižní klub, 1994, s.285 – 289.)

Tímto čtenářům Interkomu s potěšením oznamujeme, že v naší fantazácké komunitě jsme počátkem tohoto roku zaznamenali nejen fenomén „obyčejné“ bilokace, ale dokonce trilokace! Došlo k tomu krátce poté, co jsme dali do tisku článek s názvem „Vyhodnocení PAF 2022 a rozhovory s autory“, který vyšel v březnovém čísle. Anketu PAF (Přebor autorů fantastiky) organizujeme spolu s nakladatelem Michaelem Broncem a spisovatelem Vladimírem Němcem od roku 2011. Vždycky koncem roku obdrží Vladimír podklady, které mu pošlou organizátoři literárních soutěží, statisticky je zpracuje v hodně vrsťevnatém excelovém souboru, načež já na to téma napíšu článek, doplněný o rozhovory s nejvýše umístěnými autory, který potom, co vyjde (většinou v předjaří) v Interkomu, ještě různé sdílíme po všech možných sítích. Tentýž kolotoč jsme absolvovali i letos. Jenomže teprve když jsem výsledný článek a rozhovory s finalisty odeslala Zdeňkovi Rampasovi do tisku, a současně poté, co Vladimír poslal Pavlovi Mikuláščíkovi výčet finalistů a ten je pověsil na web Fandomu, vyšlo najevo, že v našich podkladech zřejmě existuje tatáž osoba pod třemi různými identitami, což se ve statistickém excelovém vyhodnocení projevilo jako díla tří odlišných autorek.

V soutěži Daidalos v roce 2022 vyhrála povídka „Lisa, má láska“, kterou napsala Marie Pospíšilová. V soutěži O krvavý brk 2022 byla na pátém místě povídka „Můj miláček Lisa“, kterou napsala Madla Pospíšilová. A konečně v soutěži O stříbřitělesklý halmochron v roce 2022 získala za povídku „Pro matku“ třetí místo jistá Madla Pospíšilová Karasová.

Po martýriu opatrného ověřování jsme se zhrozili, protože z původního osmého místa žebříčku PAF 2022 se nám autorka (Madla Pospíšilová Karasová) po sečtení všech jejích iden-

tit (Marie – Madla – Pospíšilová Karasová) vyhoupla na místo druhé.

Zpočátku jsme vůbec nevěděli, jak se k tomu postavit. Ačkoliv jsme (všichni tři – a každý zvlášť) vyhodnocení v excelových souborech poctivě kontrolovali, možnost, že tři odlišná jména mohou náležet jedné osobě, jsme nepředpokládali.

A na webu Fandomu už v té době (tedy v době našeho prozření) visel ten původní výčet, a já už měla za sebou všechnu tu korespondenci s trojicí finalistů, atd. atd. Kdybych neměla zpětnou vazbu a kdybych nevěděla, že se autoři po těch datech na Fandomu intenzivně pídí a různě to oslavují, souhlasila bych s okamžitou výměnou žebříčku na webu a stejně tak s okamžitou předělánkou článku (pokud by to ještě bylo možné). Jenže prostou výměnou bez náležitého vysvětlení bych tím vystavila nezaslouženému trapasu jak původně vypovídáné autory, kteří už se s odkazem na vyvšesný žebříček stačili pochlubit kamarádům, tak nás organizátory. Jak už to chodí, lidi většinou nezajímá zdůvodnění, ale konečný výsledek, a ten by jednoznačně hlásal, že vyhodnocení bylo uděláno chybně. Protože jsme nechťeli, aby naše anketa ztratila kredit do budoucna, rozhodli jsme se tuto záležitost s trojnásobnou paní Pospíšilovou Karasovou vyřešit speciálně, a sice prostřednictvím tohoto článku.

To znamená, že respektujeme jak původní žebříček, v kterém figuruje trojice finalistů v Pořadí: 1. Marie Domská, 2. Martin Novák, 3. Lukáš Kos, tak i žebříček po sloučení tří identit paní Madly Pospíšilové Karasové v pořadí: 1. Marie Domská, 2. Madla Pospíšilová Karasová, 3. Martin Novák. Obě vyhodnocení jsou správně, jen každé platí v jiném časovém období. Tak.

Na závěr vám s radostí představuji onu bájnou paní Madlu Pospíšilovou Karasovou. Autorka je vystudovaná bohemistka, učitelka češtiny a externí redaktorka, narodila se v Šumperku, s manželem a syny žije v Uničově. Kromě pestré povídkové tvorby už vydala tiskem dvě knihy: „Kronika rodu Příšeráků“ popisující s černým humorem a ironií první léta manželství a sžívání se s mateřskou rolí (Epocha, 2020) a hororovou novelu odehrávající se v prostředí křesťanských kanadských sirotčinců „V pekle jsme všichni Hébert“ (Golden Dog, 2023).

Stejně jako ostatním finalistům jsme i Madle položili několik otázek

MD: Jaké knihy nejraději čteš?

Madla: Můj čtenářský rozsah je poměrně rozsáhlý ☺ Poslední roky čtu převážně tuzemské autory a kolikrát mi až spadne bradička, jak výborné a kvalitní (ne-li lepší, v porovnání s literaturou překladovou) máme v tom malém českém literárním rybníčku autory. Miluju českou akční sci-fi školu reprezentovanou triádou KKK (zas ty trojky!), ráda se bojím o osud lidstva v postapokalyptických či dystopických románech (taková série Měst od Kristýny Sněgoňové prostě vždycky zůstane mou srdcovkou), ale nepohrdnu i dobrou duchařinou či detektivkou (obě krásně ve své tvorbě spojuje třeba Veronika Fiedlerová). Zvláštní místočko v mém srdci však zaujmají horory. Mám

nesmírně ráda ten pocit mrazení v zátylku, rychle tlukoucího srdce, které mi bohatý a překypující hororový žánr nabízí. Mám doma téměř všechny knihy z produkce nakladatelství Golden Dog, protože Martin Štefko se mi prostě umí skvěle trefit do čtenářského vkusu. Horor nejsou jen krváky, monstra a obludy, ale i silné lidské příběhy, které nepotřebují žádný zásah nadpřirozena. Mám pocit, že témata těsně spjatá s temnou fantastikou jsou u nás ještě pořád tak trochu v pozici otlučanka oproti všem těm fantasy či sci-fi příběhům. A to je hrozná škoda, protože hororový žánr (i ten český) toho má opravdu dost co nabídnout.

MD: Co tě nejvíce inspiruje?

Madla: Život. Všechno. Vidím odpadke na kanále, dětskou botu uprostřed silnice, odraz něčí tváře ve skle, útržek zaslechnutého rozhovoru a v hlavě se mi začnou rozebíhat pavučiny, z nichž mé podvědomí vzápětí uplete příběh. A ten mě pak tlačí v hlavě tak dlouho, dokud ho nepřenesu na papír či spíše na monitor počítače. Mnohdy mě inspirují i sny, takže se čas od času stane, že se uprostřed noci probudím a běžím do obýváku, abych si tam do svého černého zápisníčku napsala kostru nějakého příběhu. Ani to však někdy nestačí a tak mě někdy děti naleznou, jak v šest ráno, s kruhy pod očima, za něž by se schovala celá pražská filharmonie, klápu do počítače příběh, který mi prostě nedal spát. Svůj zápisník nápadů mám už téměř z poloviny popsaný a potřebovala bych tak tři životy na to, abych měla čas to všechno rozepsat a zpracovat.

MD: Prošla jsi kurzy tvůrčího psaní? Máš s nimi pozitivní zkušenosti, nebo se spíše kloníš k názoru, že k úspěšnému psaní postačí talent, fantazie a vytrvalost?

Madla: Během prvního ročníku bohemistiky jsem si v rámci studia zapsala i seminář tvůrčího psaní, který vedl úžasný pan profesor Zbyněk Fišer. Nebyl to úplně klasický kurz tvůrčího psaní, ale strašně moc mi toho dal a bavil mě a z metod pana profesora se snažím čerpat i při výuce slohu svých studentů. Ale myslím si, že sebelepší kurz tvůrčího psaní prostě nenahradí talent, fantazii a vytrvalost. Je důležité se nevzdávat, hodně, hodně číst a psát. A najít si správné beta čtenáře buď mezi autory daného žánru, nebo mezi čtenáři, kteří mají opravdu načteno a jsou schopni poradit s tím, co v textu funguje či nefunguje. Chvála je sice hezká, ale pro mě osobně je hnacím motorem hlavně konstruktivní kritika, proto se vždycky sadomasochisticky tetelím, když jsou na mě mí beta čtenáři zlí. Jen díky jim se mohu ve psaní posouvat dál.

MD: Někteří autoři preferují konkrétní žánry, jiní škatulkování odmítají. Jak jsi na tom Ty? Je nějaký literární žánr, který pokládáš za výzvu?

Madla: Musím se přiznat, že v tomto ohledu jsem strašlivě promiskuitní. Mám ráda humor, hlavně ten černočerný, a ironii a sarkasmus jsem zřejmě sála spolu s mateřským mlékem, proto na facebookových Zápisnicích zhrzené spisovatelky často píšu o strastech a slastech rodičovství nebo o předem prohraném boji při snaze naučit pubertální výrostky literaturu a češti-

nu. Jenže v ten samý den jsem schopna napsat tak děsivou a nechutnou povídku, že ji pod hrozbou rozvodu odmítne můj manžel vůbec dočíst. Strašně mě baví střídat žánry, a tak po dopsání něčeho těžšího a temnějšího často odkakují do úplně odlišných žánrů.

Ale opravdovou výzvou by pro mě asi bylo military sci-fi. Jsem totiž technický a počítačový analfabet, a i když mě baví dělat si rešerše na témata, která mě aktuálně zaujmou, do tohoto žánru se ale asi nikdy nepustím. I když nikdy neříkej nikdy...

Občas mě láká napsat nějakou neobvyklou fantasy, strašně ráda míchám a splétám různé žánry a pár nápadů už mám, tak třeba v jednom z dalších životů...

MD: Která z oceněných povídek Ti dala nejvíce zabrat, a proč?

Madla: Bude znít moc samožersky, když řeknu, že žádná? Je mě strašně bavilo je psát a užívala jsem si každé slovo? Ale když se nad tím tak zamyslím, tak mi dala asi nejvíc zabrat povídka Pro matku, která je součástí románu a já ji tak osekávala až na dřevě a přitom jsem se do ní snažila i harmonicky zapojit téma cestování časem. Teprve loni jsem se do soutěže poprvé pořádně obula, a tak mě ty úspěchy strašně potěšily. Ale zase bych to nebyla já, abych to sobě (a ostatním) pořádně nezkomplikovala. Takže tu místopřísežně prohlašuji, že se na další soutěže už vykváknou a nechám je mladším a dravějším.

MD: Co píšeš právě teď? (Klidně se chlub, propaguj)

Madla: Strašnou radost mám z novely „V pekle jsme všichni Hébert“, která nyní v únoru (2023) vyšla jako osmá kniha z edice Zrnka temnoty. Tyhle pidi knížičky v rozsahu do 140 stran vydává Martin Štefko v nakladatelství Golden Dog a jsou opravdu úžasnou přehlídkou rozmanitosti a hloubky hororového žánru. Nejen že se v nich střídají tuzemští autoři s těmi zahraničními, ale zatím bylo každé Zrnko žánrově zcela jiné. Zpracování mé novely je založené na autentických vzpomínkách chovanců kanadských křesťanských sirotčinců, které tam fungovaly za éry vlády premiéra Maurice Duplessise v letech 1948 až 1959. Je to opravdu hodně silné a bolestné téma a já jsem moc ráda, že si u čtenářů zatím velice dobře vede. Myslím, že je důležité se v literatuře věnovat i bolestným kapitolám historie.

Jinak psacích plánů mám strašně moc, chystám se pořádně přepracovat pár povídek a ještě rozpracovávám výše zmíněný pohádkový příběh pro předškolní a mladší školní děti. A v úmyslu mám konečně dokončit ten svůj velký dystopický román... Ale to už je hudba budoucnosti.

MD: Děkuji za rozhovor

Na závěr ještě jednou gratulujeme všem finalistům PAF 2022: Marii Domské, Martinovi Novákovi, Lukáši Kosovi, a v neposlední řadě i Madle Pospíšilové Karasové. Rovněž tímto žádáme všechny stávající i budoucí autory, kteří plánují účast ve více literárních soutěžích během téhož roku, aby si ujednotili autorskou identitu, jinak se vystavují riziku, že budou v našem statistickém přehledu vyhodnoceni jako různé osoby.

Miroslava Dvořáková (mluvčí PAF)

Příčiny Foglarovy popularity

K následující úvaze mě přivedl Richard Klíčnick – svým bezvadným článkem *Rychlé šípy jsou zase v kurzu – ale proč?* Zhlhl jsem ho v magazínu *Interkom* 3/2023 a ptám se taky: „Proč se stal Jaroslav Foglar na své frontě populárnější než jiní?“

Pan Klíčnick chvílemi trochu odpovídá, ale on ani já neumíme záhadu vysvětlit v úplnosti. Jsou věci mezi nebem a zemí, které spisovatelovu popularitu zpečetily, a kdyby šlo původ podobných pečeti odhalit s malíčkem v nose, tak by nakladatelé nekrachovali, ale prosperovali: dokonce i při současném nechtutném „dépéháčku“ na knihy.

To se ovšem neděje. A přece jsou rozeznatelné důvody jeho vítězství. Foglar se lišil, a to daleko výrazněji, než si běžný čtenář uvědomí. Než si kdo představí. Jinak viděl. Jinak vnímal. Jinak vstřebával kulisy Prahy okolo sebe. Dětství tím prožil „ozářen“ jako svatý. Jako svatý utřinos, řeknete, ale jde to říct i bez legrace. Daleko mocnější než jiní všude viděl poezii, i když nikdy nebyl skutečný básník, a možná lze říct, že vnímal surreálně – a připadalo mu to normální. Neměl přece srovnání. Měl zavřené oko, asi jako Josef Lada, a my se ostatně ptáme i na příčiny popularity Ladova díla.

Ale pouze jiné vidění by nestačilo. Přišly klíčové roky života. To v pubertě se Foglar zasekl – a vědomě se rozhodl „nevyrůst“.

Kdyby měl tenkrát ještě otce, možná by bylo podobné rozhodnutí těžší, ne-li nemožné. Ale otce nepoznal. Jen matku měl celý život za zády. Bránila jeho vztahům s ženami, měla dokonce částečně antisemitské sklony. Především se ale nadchla právě onou peter-panovskou představou. Víc či méně vědomě chápala, že jí syn zůstane nadosmrti. Dámě to opravdu vyšlo. Co víc, i vlastní stoleté narozeniny přežila o dost roků.

Jednou z příčin Foglarova „zablokování“ bylo právě přílišné mámino opatrovnictví – v raném věku. Kdyby od prvních let tvrdě skautoval, třeba by měl některých věcí okolo toho hnutí brzy plně kecky. Jenže do toho nešel hned. Jako dítě onemocněl, zůstal na roky doma a leda tak běhal v ulicích. Mezitím četl brak. A teprve později, takřka příliš pozdě tomuto muži došlo, že mu ujíždí vlak. A který že? Pochopil, že už si krás klubů a part asi neužije. Leda...

„Leda bych zamrzl.“ Tak nějak si stav definoval a oba jeho základní nedostatky se promítly do psaní. Dětství, to je vše. Dospělí? Huš! V jeho knihách tvoří stafáž. Snad s výjimkou Rikitana, jenže Rikitan je odrostlý kluk a Foglarovo alter ego, který své svěřence šťastně straší Zelenou příšerou. Když o ní psal, viděl jen vlastní svět. Svět, který nikdy nebyl. Když psal *Rychlé šípy*, viděl, co neexistovalo. Uměl snít, i když přihody mohly mít a měly v základně reálné události. Přesto Foglar generuje kosmos úplně magický. A tím úchvatný. V tomhle kosmu je rozpuštěno celé město i lesy okolo tábora. Dospělí leda stopově přizvukují, ale nemají dávno šanci pochopit kouzla průjezdů. Jsou stíny. Hraje se bez nich. A taky veškerý sex odhoben za nimi. Jen málo spisovatelů psalo takto. Tímto způsobem. A když, tak si při psaní museli cosi sugerovat. Foglar ne.

Z Foglara plyne podobný svět přirozeně. Skvěle. Vesmír je-

ho banalit se promítí i do komiksů, především do *Rychlých šípů*, a možná by ta pětice rázně zapadla nebyť Jana Fischera. Z ktereší vůle se ti dva (scenárista a kreslíř, povahově odlišní) v Melantrichu potkali. Na chvíli. Ale to stačilo a tento věřící (Foglar byl fakticky neznaob) a záhadný malíř vnutil Rychlým šípům cosi neuchopitelného a občas také temného. Ani Václav Junek, ani oba Čermáci ne, už nikdo se tomu kresebně ani nepřiblížil. – A to je i hlavní příčina trvalé popularity příhod pánů kluků Dušina, Metelky, Hojera, Červenáčka a Rychlonožky. Byli nakresleni na podkladě skvělých scénářů „z jiného světa“ a byli navíc kresleni způsobem... taky z jiného světa; takže se prolnuly dvě magie. Dvou pánů. Navíc... To se dělo ve stínu nadcházející války.

Nakonec znamenala první zákaz, ale zakázané zboží se chváli samo.

Foglara nejprve tísnil nacismus, ale po válce přišlo budování komunismu a hle, zakázali ho po roce 48 a znovu po roce 68. Pro celé mladé generace byl hůře dostupnou komoditou a legendou. Četli jsme seznamy titulů jeho knih a ony tituly se tajnosnubně skládaly v říkačky. Snili jsme nad nimi. Neměli je. – Ale Foglar se stal populárním už skrz nesčetné čtenářské kluby, které nechal zakládat po celé republice, a měl na tuto práci čas. Měl čas, i když – dle svých slov – stále „klusal“. Životem. Ale měl čas, protože byl svobodný a doma čekala pouze oddaná maminka. Navíc ho od mládí provázelo nepochybné charisma. Pro většinu svých spolupracovníků musel představovat uzavřenost záhadu, i když to neřekli. Oproti tomu jemu svěřené děti ho braly. Odesly si nejkrásnější vzpomínky a Foglar samozřejmě nebyl ani náznakem predátor posedlý chlapi. Nebyl dokonce ani fanatik skautingu. Naopak. Neopakovatelně civilní – a nepochybně zanícený. Ano, sevřený do sebe. Ale jinak by toho nemohl tolik napsat! Odešlé dětství sublinoval v romány jako *Chata v Jezerní kotlině* a zůstal až nepochopitelně nevinný. To ho sice idealizují, ale taky jeho knihy jsou nevinné. Zákazy jejich ikončnosti pomohly, a přece byli zakazováni taky jiní. Jaroslav Novák, například. Kult osobnosti mu souzen nebyl. Foglarovi ano – a Richard Klíčnick připomíná, že už dnes chodí na akce okolo foglarovských artefaktů jenom lidé nad čtyřicet. A zvažuje, zda „foglarovci“ během pár desetiletí nevymírou zcela. A zda děti na Foglara nezanevrou. Zda už nezanevěřily.

Hm. Osobně tomu nevěřím. I Stevenson se čte méně, ale čte se. A Vinnetoua taky známe. Foglar je těžký kalibr. Patří do stejné kategorie a hrály proň dokonce takové detaily jako zvukomalebnost jeho příjmení! Ale především neměnil směr a nikdy nepolevil. Vytrval. Uminil si cosi a procítil ten stav stár jen osmnáct roků – a pak šel život a fakticky v tom samém stavu zemřel. – Naivní génius. Ne jediný, ale jediný důkladně políbený.

Ivo Fencí
ŠÍPY ZAKLÁDAJÍ KLUB: www.youtube.com/watch?v=kN_PT5Yxg3A

Odposlechnuto

Inflace kam se podíváš, i pošta po mně dnes chtěla 888 Kč místo obvyklých 666.

Grobenius

Angažovanost potřetí a naposled

V článku o angažovanosti (Interkom 12/2022) jsem psal o Vonnegutovi a s ním také skončím v této třetí úvaze na dané téma. V těch předchozích jsem dospěl k epochálním objevům, jako že angažovanost má smysl, když je namířena proti větru, a jakmile se věru přizpůsobí, stane se z ní služebnost, a v následujícím čísle (IK 1/23) jsem se rozepsal o paradoxním jevu, že i myšlenkové (a samozřejmě v jeho rámci literární) hnutí navenek buřičské a disentanční může být uvnitř sama sebe konformní. K takové situaci dochází, dovozuji teď, v tomto závěru své úvahy, když se buřičství stává mainstreamem a jeho protagonisté se stávají bojovníky na barikádách, na kterých se nestřílí.

Což je v mých očích angažovanost militantního environmentalismu, který má revoluční nátěr a ve skutečnosti je plně konformní s převládající ideologií mnohých států a nadstátních uskupení.

Zde ovšem se argumentačně ocitám na tenkém ledě. Kdo je tedy rebel, ten, kdo se přilepuje k dálnici, nebo naopak ten, kdo je dnes v menšině a volá po zastavení zeleného šilenství?

Pokud by se o tom měla vést debata, hrozilo by nebezpečí slepé uličky. Proto připomenu Vonnegutovu Kolíbku. Popisuje se tu fiktivní náboženství pojmenované po svém původci Bokononovi: náboženství je zakázané, kdo ho provozuje, se vystavuje nebezpečí popravy pověšením na háku. Jak se Bokonon stal psancem v zemi vedené jeho přítelem McCabem?

„Byl to jeho vlastní nápad. Požádal McCabeho, aby jej i jeho náboženství postavil mimo zákon, neboť věřil, že jen tak může náboženský život lidu dostat ten správný říz, správný šmak.“

Jak praví Bokonon:

*Tak chtě nechtě, jednoho dne
ukázal jsem vládě záda,
neboť dobrá skutku víra
není nic než velezrada.*

Můj vzácný kolega Marian Kechlibar tedy může napsat svoje *krvavé levandule*, angažovanou politic-fiction namířenou proti islamistické expanzi, ale dokud ho kvůli tomu nebudou chtít zavřít, bude to jako šepot jarního deště. V románu *Ultimus* jsem si dělal srandu z aktuálního woke-ismu a je to jenom k zívání, jelikož běhám po svobodě a budu takto běhat i poté, co vyjde další upřímně angažované dílko *Ostrov nesmrtelných*. Kdyby mě napálil Alarm A2, bylo by to dobré, ale ten zatím nemá policejní schopnosti někdejšího Rudého práva. Takový Jevgenij Zamjatin, ten byl za svůj román *My* v bolševickém Rusku pronásledovaný, žil a zemřel v emigraci a román musel vyjít jenom v cizině. *Farma zvířat* George Orwella vyšla česky v roce 1946 a kniha pak byla na těžkém indexu, román *1984* vyšel česky nejdřív v cizině. Jak ho přijímali v zemi původu? To se zeptejte specialistů, nicméně zřejmě je, že pravověrná levice se na Orwella mračila kvůli zradě původních ideálů (případ konformity v rámci rebelie).

Zkrátka, autenticky angažovaný autor by si měl přát pronásledování – jako prorok Bokonon. On to není žádný med, takové pronásledování, benefity z toho neplynou, ani v podobě uznání, přinejmenším za autorova života. Takže to berte jen jako takové konstatování, jak to v životě chodí.

Každopádně si myslím, a tím definitivně svoji úvahu uzavřu, že k autentické angažovanosti patří i to, že se autor neohlíží na to, co kdo jeho dílu řekne a jak se na ně kdo bude koukat. Žádné ohledy a kalkulace tu nepomohou. Je třeba psát tak, jak hluboce věřím, že je správné. Bylo mnoho takto hluboce věřících a v nějakou ideu angažovaných autorů a dnes nemají vliv a pes po nich neštěkne. Ale pokud sdíleli postoj Martina Lutheara „zde stojím a nemohu jinak“, mají naději, že se po smrti dostanou do nebe angažovaných a s těmi ostatními se pohádají. Nebývají to smířliví a komunikativní a obecně oblíbení lidé.

Ondřej Neff

Zdůvodnění nominace na cenu Litera za fantastiku

Vilma Kadlečková: Mycelium VIII – Program apokalypsy

Osmidílná sága *Mycelium* Vilmy Kadlečkové patří mezi nejmělejší počiny v dějinách české fantastiky. Na první pohled zaujme rozsahem (přes 3700 stran), ale také propracovaností a komplexností fantastického fikčního světa. Unikátní vesmír, ve kterém na začátku dominuje planeta Ōse ovládající myceliální technologie, obsahuje variantu Země v daleké budoucnosti a lidstva, jež je nuceno bránit se pomalu se šířícímu kulturnímu a technologickému vlivu Ōseanů. Příběhová linie je založena na vztahu mezi dvěma hlavními postavami. Lucas Hildebrandt je syn významného odborníka na Ōseanskou kulturu, na Ōse strávil jako velvyslanec několik let, než byl vyhoštěn. Což vztahu s otcem neprospělo. Psychotronik AŠ-šád z planety Fomalhiwa je v Lucasových očích možností, jak zvrátit Ōseanskou nadvládu, ale i on sám má mnohé plány a touhy. Jejich osudy jsou spjaty s velkými dějinnými událostmi světa V. Kadlečkové. Dílo žánrově osciluje mezi sci-fi a politickým thrillerem, ale zahrnuje množství úvah nad současnými tématy – mimo jiné o roli církve

a náboženství v našich životech, o paradoxu výjimečnosti, která nikdy nepřichází zadarmo, nebo o odvčném boji moci a zodpovědnosti, kterou tato moc nese.

Vilma Kadlečková stvořila milník české fantastiky, který nelze přehlédnout a který se originalitou a komplexností může měřit s nejlepšími zahraničními ságami podobného stříhu.

Poznámka poroty k nominaci: Nominovat knihu *Program apokalypsy*, osmý svazek *Mycelia*, není zcela správné. Je přesnou polovinou poslední části monumentální ságy, začíná stranou 606 v polovině souvětí, jímž končí *Zakázané směry*, tedy předchozí svazek *Mycelia*. Přesto se domníváme, že nominace posledního dílu nejlépe dokládá, že porota oceňuje celou oktologii, jakkoliv upozorňujeme, že nominovanou knihu nelze číst samostatně.

ML

Ze tří posudků jsme dnes vybrali právě tento, protože ostatní jsou o dost delší a už se nevejdou. A přetiskujeme jej i proto, abychom ukázali, že hodnocení ML obnáší dost práce.

ZR

Parazitická mysl

Jak infekční ideje zabíjejí zdravý rozum

Potom, co i u nás v roce 2009 vyšla esej Anthony Browna *Úprk rozumu* (Politická korektnost a smrt veřejné rozpravy v moderní Británii) napsaná o tři roky dříve, kdykoli jsem u někoho četl, že politická korektnost je vlastně jen zdvořilost, tážal jsem se, zda je dotýčný pouze neinformovaný hlupák, nebo je navedený (tedy že už přemírou pseudoinformací zhloupl).

Browne v závěru své knihy vyjadřuje opatrný optimismus ohledně osudu tohoto fenoménu, a to byl asi jediný omyl, kterého se ve své knize dopustil. Bohužel ještě i po sedmnácti letech toto institucionalizované pokrytectví nedovoluje pojmenovat skutečné problémy západní společnosti a je tak jedním z důvodů, proč se stávají neřešitelnými.

Dlouho jsme se proto s Richardem Podaným chystali zpřístupnit našim čtenářům něco z myšlenek a argumentů evolučního psychologa Gada Saada, který na Browna navazuje v dnešním, v mnohém ještě vyostřenějším kontextu, Richard dokonce pro Interkom přeložil jednu kapitolu z jeho knihy, a pak jsme se dověděli, že ji celou v polovině února vydalo nakladatelství Bourdon. (A že loni již vyšla slovensky v nakladatelství Ikar. :-)

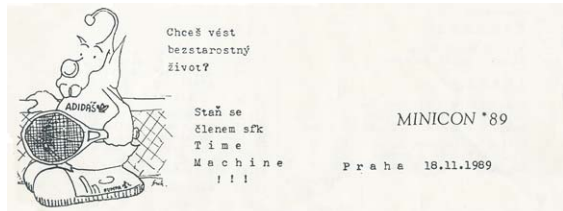
Profesor Saad, původem libanonský žid, který musel ze země uprchnout před občanskou válkou, přirovnává antiracionální ideje k neuroparazitům obsazujícím lidské mozky, jeho kniha se stala téměř referenční příručkou k odporu proti absurditám wokismu. Saad varuje: *Zuří válka proti pravdě. Pokud v ní nezvítězíme, zaplatíme za to naším svobodným myšlením. Zá vazek Západu ke svobodě, rozumu a skutečnému liberalismu nebyl nikdy vážněji ohrožen tak jako dnes, kdy je pod útokem politické korektnosti.*

Gad Saad poukazuje na vážnost nebezpečí, ale ukazuje, že politicky korektní dogmata jsou plná logických chyb, tedy že si navzájem často odporují. Věří, že máme mocné zbraně, jimiž se můžeme bránit – pokud tedy budeme mít odvahu je použít.

Po zkušenostech s Brownem nesdílim Saadův optimismus, logické chyby a v poslední době ani fyzikální zákony pokrokářům nikdy nebránily v rozletu a touze vychovávat, řídit a měnit

společnost. Navíc jim nijak nevdají spojovat se s lidmi vyznávajícími jiná, až protikladná dogmata, stačí jim, když mají společného nepřítele, tedy svět tradičních hodnot a lidí, kteří jsou spokojeni se svým životem a ze svých neúspěchů nevini celý okolní vesmír. **ZR**

Gad Saad: *Parazitická mysl, The Parasitic Mind: How Infectious Ideas Are Killing Common Sense, 2020, Bourdon, 2023, 236 str., 360 Kč*

Strípky z dějin ČS fandomu

Občas při uklízcích nebo stěhovacích akcích objevují drobné pozoruhodnosti z historie fandomu, tahle by se asi hodila k nějakému listopadovému výročí, ale to už bych nemusel vědět, kde ji najdu. Stává-li se vám to také, pošlete scan do redakce.

Program Miniconu '89 a zároveň asi i pozvánka na něj je miniaturního formátu, vlastně jde jen o oboustranně potištěný proužek papíru. Na líci kresba Petra Súkeníka, na rubu seznam pořadů. Většina z nich se samozřejmě nekonala, protože všichni cítili, že „už je to tady“. Nicméně si z něho lze udělat představu, čím jsme žili ještě v předvečer dne D. **ZR**

S á z a v a ::	V í t a v a ::
8.30 - burza knih	10.00 - zahájení
14.00 - velké bedvěnění	10.15 - O.Neřf - sci-fi a já
	11.00 - L.Pvorák - sov.lit. očima
	12.30 - o b ě d
	13.30 - V.Karpenko - alchymie...
	15.15 - vyhlášení Bemík 89
	15.30 - Carola + Eva + emancipace
	16.30 - I.Akádemovič - jak se píše sci-fi povídka
	17.45 - zakončení, vyhlášení testu
	18.00 - diskusní klub - sci-fi a my
Š á z a v a ::	
8.30 - burza knih	
14.00 - velké bedvěnění	
V ě s t ě v ě n ě :	
hala Vitava - výstava Bemík 89	
hala Sázava - burza klubů	
menza - o b ě d /12.30 - 13.30/	
Vitava - studovna l. petro:	
15.30 - beseda o comica	
16.30 - seminář o comica /pro zvané/	
občerstvení! bar Vitava a Sázava	

Litera za fantastiku

Roman Bílek, Kristína Haidingerová (eds.): *Bizarropolis* (Carcosa)

Vilma Kadlečková: *Mycelium VIII: Program apokalypsy* (Argo)

Tomáš Němec: *Život válečníka* (Mystery Press)

A těsně pod čarou skončily následující tituly:

Sabrina Karasová: *Prěspávačka u slečny Broukové* (Triton)

Vilém Koubek: *Smějící se bestie* (Host)

Jakub Němeček: *Na lovu kvizonů* (Gnóm)

Kristýna Sněgoňová: *Svět v bouři* (Epocha)

Lucie Vaňková: *Putování leklé ryby* (Argo)

Zbyněk Vičar: *Temná rána* (Jota)

